

TANUMS
KOMMUN

Omsorgsnämnden

Diarienummer:
ON 2022/0072-706

Omsorgsnämndens riktlinje för myndighetsutövning enligt socialtjänstlagen

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad av:	Omsorgsnämnden 2022-11-08
Gäller för:	Omsorgsförvaltningen
Giltig fr.o.m.	2022-12-01
Senast reviderad:	
Dokumentansvarig:	Förvaltningschef
Framtagen av:	Avdelningschef Tone Brage Tf. avdelningschef Nina Roos Utvecklingsledare Hanna Joelsson
Version nr:	1

Innehåll

1. INLEDNING	6
1.1. Avgränsning	6
2. RIKTLINJENS SYFTE OCH TILLÄMPNING	6
3. LAGAR OCH FÖRORDNINGAR	7
3.1. Förvaltningslagen (FVL).....	7
3.2. Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)	7
3.3. Socialtjänstlagen (SoL)	8
3.3.1 <i>Vissa uppgifter inom socialtjänsten I socialtjänstlagens 3 kap. 1§ beskrivs omsorgsnämndens uppdrag i form av uppsökande verksamhet.</i>	8
3.3.2 <i>Särskilda bestämmelser för olika grupper.</i>	9
4. KVALITETSLEDNING OCH UPPFÖLJNING AV RIKTLINJEN	11
5. ANSVARFÖRDELNING	11
5.1. Kommunens ansvar för socialtjänst	11
5.2. Delegation	12
6. MÅLSTYRNING, VERKSAMHETSMÅL OCH KVALITETSGARANTIER	12
6.1. Socialtjänstens mål (1 kap. 1 § SOL).....	12
6.2. Kommunfullmäktiges prioriterade verksamhetsmål och kvalitetsgarantier.....	13
6.3. Värdegrund.....	13
6.3.1 <i>Nationell värdegrund inom äldreomsorg.</i>	13
6.3.2 <i>Verksamhetsmål, kvalitetsgarantier och värdegrund inom äldreomsorg Tanums kommun</i>	13
7. VIKTIGA PERSPEKTIV VID MYNDIGHETSUTÖVNINGEN	13
7.1 Barnrättsperspektiv.....	13
7.2 Förebyggande perspektiv	14
7.2.1 <i>Uppsökande verksamhet.</i>	14
7.3. Jämlikhet- och jämställdhetsperspektiv	15
7.3.1 <i>Interkulturellt perspektiv</i>	16
7.4. Våld i nära relation	16
7.4.2 <i>Definition av våld, bedersrelaterat våld och utsatthet i nära relationer</i>	17
8. ALLMÄNNA UTGÅNGSPUNKTER	18
8.1. Information till den enskilde	18
8.2. Synpunkter och klagomål.....	19
8.3. Avvikelse	19
8.4. Anmälningsskyldighet – misstanke om barn som far illa	19
8.5. Anmälningsskyldighet – misstanke vid beroendeproblematik.....	19
8.6. Rapporteringsskyldighet enligt Lex Sarah	20
8.7. Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa – Lex Maja	20
8.8. Samverkansproblem Samordningsförbudet Väst - Lex Heller	21
8.9. Stöd till anhöriga	21
8.9.1 <i>Barn som anhöriga</i>	22
8.10. Kvarboendeprincipen	22
8.10.1 <i>Kvarboende särskilt boende</i>	23
8.11. Rätt till tolk.....	23
8.12. Samordnad individuell plan – SIP.....	23
8.13. Möjligheten att ta med sig stödperson till möte	24
8.14. Anhörigas ansvar	24

8.14.1. Makar och sambor.....	24
8.14.2. Sambor.....	25
8.14.3. Barn.....	25
8.14.4. Gemensamt hushåll.....	25
8.15. Vistelsebegreppet och ansökan från annan kommun	25
8.15.1. Ersättning och rapporteringskyldighet som vistelsekommun	26
8.16. Annan huvudman	27
8.16.1. Hälso- och sjukvårdshuvudman.....	27
8.17. Internationella förhållanden	27
8.17.1. Nordiska medborgare.....	27
8.17.2. EU/EES-medborgare	28
8.17.3. Asylsökande.....	28
8.17.4. Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige.....	29
9. ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR HANDLÄGGNING	30
9.1. Dokumentation i samband med handläggning	30
9.2. Rätten till bistånd	30
9.2.1. Vikten av biståndsbedömning av god kvalitet.....	30
9.3. Skälig levnadsnivå.....	31
9.4. Inkommande ärenden och beslut om bistånd	32
9.4.1. Anmälan om oro för barn.....	32
9.4.2. Anmälan om oro för vuxen.....	32
9.4.3. Första kontakt.....	33
9.4.4. Ansökan.....	33
9.4.5. Ansökan från den som vårdar	33
9.4.6. Ombud och biträde	33
9.4.7. Framtidsfullmakt.....	34
9.4.8. God man och förvaltare.....	35
9.4.9. Personligt ombud.....	35
9.5. Utredning.....	36
9.5.1. Utredningstid och officialprincipen.....	36
9.5.2. Förhandsbesked.....	36
9.5.3. Utredning av den enskildes behov.....	37
9.5.4. Särskilt vid utredning som rör barn och unga	38
9.6. Särskild hänsyn vid handläggning.....	38
9.6.1. Särskilt om insatser till barn.....	39
9.6.2. Bedömning	39
9.6.3. Mål.....	39
9.7. Kommunikering.....	39
9.7.1. Barns rätt att ta del av utredning.....	40
9.8. Beslut.....	41
9.8.1. Tidsbegränsade beslut	41
9.9. Överklagan	42
9.10. Uppföljning	42
9.10.1. Uppföljning av beviljade insatser.....	42
9.10.2. Uppföljning av pågående insatser	42
9.11. Avslut av insatser och ärenden.....	43
9.12. Avgifter	43

9.13. Sociala jouren.....	43
9.14. Samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	44
9.15. Husdjursomsorg vid boendestöd och hemtjänst.....	44
10. STÖD OCH INSATSER RIKTADE TILL BARN OCH UNGA	44
10.1. Familjehem.....	44
10.2. HVB (hem för vård och boende).....	45
10.3. Jourhem	45
10.4. Konsulentlett familjehem	45
10.5. Kontaktfamilj	45
10.6. Kontaktperson	46
10.7. Koordinator	46
10.8. Kvalificerad kontaktfamilj	46
10.9. Kvalificerad kontaktperson	46
10.10. Privatplacering	47
10.11. Stödboende	47
10.12. Öppenvård	47
11. STÖD OCH INSATSER RIKTADE TILL VUXNA	47
11.1. Arbetsförberedande insats	48
11.2. Avlösning i hemmet	48
11.3. Boendestöd	48
11.4. Dagverksamhet.....	49
11.4.1. <i>Dagverksamhet med inriktning mot demens</i>	49
11.5. Egenvård.....	50
11.6. Ekonomiskt bistånd	50
11.6.1. <i>Försörjningsstöd</i>	50
11.6.2. <i>Livsöring i övrigt</i>	51
11.7. Familjehem.....	51
11.8. Förmedlingsmedel	51
11.9. Hemtjänst	52
11.9.1. <i>Serviceinsatser</i>	52
11.9.2. <i>Personlig omvårdnad</i>	54
11.10. Hem för vård och boende (HVB).....	55
11.11. Konsulentlett familjehem	55
11.12. Kontaktperson	55
11.13. Kontraktsvård	55
11.14. Korttidsvård.....	56
11.14.1 <i>Växelvård</i>	56
11.15. Kvalificerad kontaktperson	56
11.16. Särskilt boende	56
11.16.1. <i>Äldres rätt att bo tillsammans – parboende</i>	57
11.16.2. <i>Medboende</i>	57
11.16.3. <i>Provboende</i>	57
11.16.4. <i>Provboende innan beslut om särskilt boende</i>	57
11.17. Ledsagning	58
11.18. Palliativ vård vid livets slutskede.....	58
11.19. Skyddat boende för våldsutsatta personer	58
11.20. Sociala kontrakt.....	59

11.21. Sysselsättning.....	59
11.22. Vårdvistelse.....	59
11.23. Öppenvård.....	59
11.23.1. Behandlingslägenhet.....	60
12. ICKE BISTÅNDSBEDÖMDA VERKSAMHETER.....	60
12.1. Anhörigstöd.....	60
12.2. Budget- och skuldrådgivning.....	60
12.3. Dagverksamhet – Gnistan.....	61
12.4. Hemvaktmästare.....	61
12.5. Möteshuset.....	61
12.6. Stöd i föräldrarollen.....	61
12.7. Syn- och hörselinstruktör.....	62
12.8. Träffpunkter och öppna mötesplatser – för äldre.....	62
12.9. Öppen förskola för barnfamiljer.....	62
13. LÅSHÄNVISNINGAR - LAGAR OCH FÖRFATTNINGAR.....	62
14. ÖVRIGT.....	63

1. Inledning

Riktlinjen beskriver hur omsorgsnämnden inom ramen för sitt uppdrag enligt socialtjänstlagen (SoL) verkar för människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor samt aktiva deltagande i samhällslivet. Riktlinjen är en vägledning och i varje ärende ska det ske en individuell behovsprövning. Beslut ska prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning samt föreskrifter från Socialstyrelsen. Vid insatser som rör barn ska barnets behov särskilt beaktas. Rättsliga utslag i domstol finns inte inarbetade i riktlinjen men måste fortlöpande beaktas. För ytterligare kunskapsinhämtning inom området se Kunskapsguiden, SKR, samt JP- socialnet.

I socialtjänstlagen tillämpas begreppet socialnämnd. I Tanums kommun är ansvarig nämnd omsorgsnämnden och i detta dokument används därför begreppet omsorgsnämnd.

1.1. Avgränsning

Dokumentet innehåller de insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen (2001:453). Angränsande och annan lagstiftning som exempelvis LSS (1993:387), LVU (1990:52), LVM (1988:870) och Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ingår inte i denna riktlinje.

2. Riktlinjens syfte och tillämpning

Syftet med riktlinjen är:

- Att vara ett stöd i handläggningen.
- Att beskriva vilka kriterier som generellt gäller för att en person ska beviljas insats.
- Att klargöra hur socialtjänstlagen och författningar som rör socialtjänstens område ska tillämpas i Tanums kommun.
- Att säkerställa likartad service och omsorg så att beslut fattas enligt samma bedömningsgrunder för personer med likartade behov.

Riktlinjen innebär inte någon inskränkning i möjligheten att få sin ansökan individuellt prövad.

Riktlinjen beskriver vad som anses vara skäligt för de olika insatserna. I varje ärende ska det ske en individuell behovsprövning och vid särskilda skäl kan en individuell prövning resultera i att ett

beslut avviker från det som står i riktlinjen.

3. Lagar och förordningar

3.1. Förvaltningslagen (FVL)

Förvaltningslagen (2017:900) reglerar hur ärenden som rör enskilda ska handläggas av myndigheten på förvaltningen. Enligt 9 § FVL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Handläggningen ska vara skriftlig. Myndigheten får dock besluta att handläggningen helt eller delvis ska vara muntlig, om det inte bedöms som olämpligt. Myndigheten ska vid handläggningen beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter vid behov. Språket myndighetsutövarna använder sig av ska vara vardat, enkelt och begripligt.

En myndighet får enligt 37 § FVL ändra ett beslut om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av annan anledning. Ett beslut som till sin karaktär är gynnande för någon enskild part får dock enbart ändras till den enskildes nackdel om

1. det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas,
2. tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart, eller
3. felaktigheten beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

3.2. Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

Inom socialtjänsten hanteras en mängd uppgifter som berör enskildas personliga förhållanden. Uppgifterna skyddas av regler om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Med sekretess menas ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt. Offentlighetsprincipen är inskriven i grundlagarna och innebär att allmänheten har rätt att ta del av myndigheters allmänna handlingar. I principen innefattas också yttrandefriheten.

Inom bland annat socialtjänsten och hälso- och sjukvården är dock offentlighetsprincipen starkt begränsad av sekretess. Sekretesslagen innefattar både bestämmelser om förbud mot att lämna ut

allmänna handlingar samt om tystnadsplikt i det allmännas tjänst. Att det råder sekretess för en viss uppgift innebär att den inte får lämnas ut muntligt eller skriftligt. En handling med sekretessuppgift kan dock lämnas ut om sekretessuppgiften är borttagen och med hänvisning till gällande lagparagraf. Sekretess gäller för alla anställda vid en myndighet, men också för uppdragstagare, förtroendevalda och andra likställda. Ett centralt begrepp när det gäller offentlighet och sekretess är begreppet allmän handling. En handling är en framställning i skrift eller bild, men också en upptagning som man kan läsa, avlyssna eller uppfatta med tekniska hjälpmedel. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

3.3. Socialtjänstlagen (SoL)

I socialtjänstlagens (2001:453) portalparagraf anges vilka mål som lagstiftarna anser ska eftersträvas vid beslut i enlighet med denna lag. Där framgår att personers ekonomiska och sociala trygghet ska främjas, jämlikhet i levnadsvillkor samt aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänstlagens 4 kap 1 § reglerar rätten till bistånd. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin livsföring. Biståndet ska tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå och utformas så att det stödjer den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv.

3.3.1 Vissa uppgifter inom socialtjänsten

I socialtjänstlagens 3 kap. 1§ beskrivs omsorgsnämndens uppdrag i form av uppsökande verksamhet.

Det innebär att omsorgsnämnden ska:

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen,
- informera om socialtjänsten i kommunen,
- genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden,

- svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

I 3 kap 2 § framkommer att omsorgsnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av nya och äldre bostadsområden i kommunen. Nämnden ska också verka för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

Omsorgsnämnden ska även i övrigt ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och unga, äldre och andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Omsorgsnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning. *Lag (2015:982)*.

3.3.2. Särskilda bestämmelser för olika grupper

I socialtjänstlagens 5 kap. 4-5 §§ finns bestämmelser för olika grupper. Omsorgsnämnden ska särskilt beakta följande gruppers förutsättningar.

Barn och unga

Omsorgsnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. I nära samarbete med hemmen ska omsorgsnämnden främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga. Omsorgsnämnden ska särskilt följa utvecklingen hos barn och unga som visat tecken på ogynnsam utveckling. Vidare ska nämnden arbeta för att förebygga missbruk av olika preparat samt missbruk av spel om pengar.

Äldre

Omsorgsnämnden ska verka för att äldre personer ges möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden. De ska även få möjlighet till en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Vidare ska omsorgsnämnden verka för att äldre personer får goda bostäder och ska ge dem det stöd och hjälp i hemmet som behövs och annan lättåtkomlig service. Särskilda boendeformer ska inrättas för personer som är i behov av särskilt stöd.

Personer med funktionsnedsättningar

Omsorgsnämnden ska verka för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring i övrigt får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Omsorgsnämnden ska medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av stöd.

Personer med beroendeproblematik

Omsorgsnämnden ska aktivt sörja för att den enskilde får den hjälp eller vård som han eller hon behöver för att komma ifrån beroendeproblematiken. Omsorgsnämnden ska tillsammans med den enskilde planera hjälpen och vården samt ansvara för att planen följs upp.

Personer som vårdar eller stödjer närstående

Omsorgsnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.

Brottsoffer

Omsorgsnämnden ska verka för att den som blivit utsatt för brott och dennes närstående får hjälp och stöd. Kvinnor och barn ska särskilt beaktas. Omsorgsnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.

Omsorgsnämnden ska särskilt beakta att kvinnor, som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare ska omsorgsnämnden också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Våldsutövare

Omsorgsnämnden ska verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. För att förebygga och motverka våld i nära relationer är insatser riktade till våldsutövare viktiga. Insatserna måste ta hänsyn till säkerheten för dem som har utsatts eller riskerar att utsättas för våldet. Målet med insatserna är att våldsutövaren ska ändra sitt

beteende och att våldet ska upphöra.

Skuldsatta personer

Kommunen är skyldig att erbjuda skuld- och budgetrådgivning. Denna skyldighet gäller även under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att skuldsaneringen är helt avslutad. Beslut om skuldsanering fattas av Kronofogdemyndigheten.

4. Kvalitetsledning och uppföljning av riktlinjen

I ledningssystem för omsorgsnämndens verksamheter, som fastställts av omsorgsnämnden, regleras hur det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs. En del av detta arbete är att följa upp beslutade styrdokument, till exempel riktlinjer. I ledningssystemet framgår att riktlinjer som nämnden antagit eller reviderat under ett kalenderår följs upp året efter. Det framgår också hur uppföljningen ska gå till. Denna riktlinje ska följas upp inom ramen för ledningssystemet.

5. Ansvarsfördelning

5.1. Kommunens ansvar för socialtjänst

I Tanums kommun är omsorgsnämnden ansvarig nämnd för socialtjänstens verksamheter, utifrån det reglemente som kommunfullmäktige antagit för omsorgsnämnden. Omsorgsnämnden ska uppfylla kommunens skyldigheter och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Omsorgsnämnden ansvarar också för att verksamheter uppfyller kraven om god kvalitet enligt lagar och förordningar. Kravet om god kvalitet kan inte omsorgsnämnden delegera.

Mottagnings- och utredningsavdelningen är den del av omsorgsförvaltningen som ansvarar för all myndighetsutövning. Det är myndighetsutövarna som tar emot anmälningar om oro, den enskildes ansökan, utreder och bedömer personens behov, samt beslutar om eventuella insatser med stöd av socialtjänstlagen enligt delegation. Myndighetsutövaren dokumenterar i enlighet med socialtjänstlagens och förvaltningslagens bestämmelser. Vid beslut om insats lämnas beställning till aktuell utförare. Det kan finnas omständigheter som försvårar att en insats kan verkställas. Det kan till exempel handla om att det saknas kommunikationsmöjligheter till den enskildes bostad vid

beslut om hemtjänst eller boendestöd. I de fallen behöver aktuell utförare få information i ett tidigt skede, för att kunna förbereda och planera för att verkställa beslutet. Myndighetsutövaren ansvarar också för kontinuerlig uppföljning och omprövning av beslutet. Inom mottagnings- och utredningsavdelningen finns även verkställighet så som Resurs- och behandlingsteam, Familjecentral och anhörigstöd organiserat.

Utförarenheterna ansvarar för att genomföra de insatser som myndighetsutövarna har beställt/ beslutat i enlighet med myndighetens mål och uppdragsbeskrivning. Utförarna ansvarar även för att insatsen är av god kvalitet. Vid beslut om hemtjänst finns ett schablonstöd för att reglera volymer och bemanning inom verksamheterna avseende beräknad tidsåtgång för olika insatser.

5.2. Delegation

Omsorgsnämnden har antagit en delegationsordning där det regleras vilken tjänsteperson som har rätt att fatta beslut i olika frågor. Enligt kommunallagen 9 kap 37 § och 7 kap 5–8 §§ kan nämnden överlämna, delegera till tjänsteperson att fatta beslut i nämndens ställe. Det som delegerats framgår av aktuell delegationsordning.

6. Målstyrning, verksamhetsmål och kvalitetsgarantier

6.1. Socialtjänstens mål (1 kap. 1 § SOL)

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

6.2. Kommunfullmäktiges prioriterade verksamhetsmål och kvalitetsgarantier

I samband med budget för nästkommande år beslutar kommunfullmäktige i Tanum om verksamhetsmål och kvalitetsgarantier för nämnderna. De aktuella verksamhetsmålen och kvalitetsgarantierna finns på kommunens intranät.

6.3. Värdegrund

6.3.1. Nationell värdegrund inom äldreomsorg

Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Omsorgsnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra (5 kap. 4 § SoL). Värdegrunden befäster synsättet att äldre ska få leva sitt liv utan att behöva göra avkall på sin identitet och sin personlighet. En utgångspunkt är att alla ska ha rätt till en skälig levnadsnivå och få ta del av välfärdens resurser med möjligheter till social och kulturell delaktighet. Värdegrunden ska tillämpas av alla som arbetar inom äldreomsorgen.

6.3.2. Verksamhetsmål, kvalitetsgarantier och värdegrund inom äldreomsorg Tanums kommun

Det finns politiskt beslutade verksamhetsmål och kvalitetsgarantier för verksamheterna. Det finns även en värdegrund för alla som arbetar inom äldreomsorgen. För att läsa mer om gällande verksamhetsmål, kvalitetsgarantier och värdegrund, se intranätet.

7. Viktiga perspektiv vid myndighetsutövningen

Vid myndighetsutövningen behöver myndighetsutövarna utöver lagar och föreskrifter ta hänsyn till flera perspektiv.

7.1 Barnrättsperspektiv

I omsorgsnämndens ansvar ingår att beakta barnrättsperspektivet och barnets bästa ska alltid vara vägledande i socialtjänstens arbete (1 kap. 2 § socialtjänstlagen). FN:s konvention om barnets

rättigheter (Barnkonventionen) gäller som lag i Sverige. Med barn avses varje människa under 18 år. Personalen på mottagnings- och utredningsavdelningen ska ha en hög kompetensnivå om barnrättsperspektivet. Barnets bästa ska beaktas vid samtliga beslut som rör barn. Ibland har ett barn eller ungdom kontakt med flera enheter inom mottagnings- och utredningsavdelningen samtidigt. Enhetscheferna kan då samråda med varandra för att tillse att enheterna har en samsyn kring barnrättsperspektivet. Samråd har också funktionen att göra övergången från en enhet till en annan så smidig som möjligt för den enskilde.

Genom att ta hänsyn till barns behov ges ett visst utrymme att bevilja bistånd till barnfamiljer som haft ett långvarigt behov av försörjningsstöd. Bistånd till avgift för medlemskap i exempelvis fotbollsklubb, musikskola eller annan aktivitet kan då bli aktuellt. Samtidigt som barnrättsperspektivet kan ge utrymme att bevilja bistånd till barns behov så är det av största vikt att föräldrarna samtidigt får stöd i processen att komma till en egen försörjning. Forskning har visat att barn i familjer med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar än barn i biståndstagande familjer. Familjer som haft ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd ska därför särskilt följas upp.

7.2 Förebyggande perspektiv

Med fokus på den enskildes behov och utifrån individuella bedömningar av bistånd behöver myndighetsutövaren ha ett förebyggande perspektiv. Myndighetsutövaren kan inom ramen för sin informationsskyldighet identifiera verksamhet, service och hjälp som utöver biståndsbedömda insatser fyller behovet för den enskilde. Det kan handla om skuld- och budgetrådgivning, hemvaktmästare, föräldrastöd, rådgivning och träffpunkter.

För att motverka ensamhet behöver det finnas insatser som gör att människor får en social gemenskap med andra utifrån sina egna förutsättningar och behov. Det kan vara att delta i social gemenskap via kommunens träffpunkter eller andra sociala sammanhang.

7.2.1 Uppsökande verksamhet

Myndighetsutövarna behöver även arbeta uppsökande, exempelvis om uppgifter inkommer om oro för en person. Det är inte ovanligt att den enskilde är omedveten om sitt behov av stöd och hjälp och

därför kan behöva motiveras för att ta emot insatser. Myndighetsutövarna får aldrig passivt invänta att motivationen hos en person med beroendeproblematik ska infinna sig. Myndighetsutövarna behöver arbeta aktivt genom att ta förnyade kontakt med dem som avisat erbjudande om insats och bedriva ett målinriktat motivationsarbete.

För att förebygga hemlöshet och avhysningar behöver omsorgsnämnden arbeta uppsökande mot personer som riskerar att förlora sin bostad och samverka med Tanums Bostäder. Hyresskulder ska uppmärksammas tidigt för att kunna erbjuda den enskilde stöd och eventuella insatser innan hyresskulden leder till en avhysning. Detta förebyggande och uppsökande arbete är särskilt viktigt om det finns barn i familjen.

Ju fler skyddsfaktorer, respektive färre riskfaktorer som en ung människa bär med sig desto bättre förutsättningar har individen för en positiv utveckling i livet. Det uppsökande och förebyggande sociala arbetet syftar till att identifiera dessa faktorer för att kunna stärka skyddsfaktorerna och minska riskfaktorerna. En del av det uppsökande arbetet sker genom fältarbete i lokala miljöer där fältarbetare knyter kontakter och skapar relationer till individer och grupper av barn och unga. I det uppsökande arbetet får fältarbetaren kunskap om barn och ungas situation, tendenser och aktuella fenomen i miljöer där de befinner sig. Kontakten med fältarbetare bygger på frivillighet. I det relationsskapande fältarbetet är även kontinuitet och långsiktighet viktiga faktorer.

7.3. Jämlikhet- och jämställdhetsperspektiv

Människor ska kunna forma sina liv som individer utan att föreställningar om kön begränsar. Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet handlar inte bara om jämn könsfördelning utan också om att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar livsvillkoren för kvinnor och män inom samhällets olika områden. Varken kvinnor eller män utgör enhetliga grupper. Människors möjligheter i livet påverkas av vilken socioekonomisk grupp de tillhör, var i landet de bor och av etnicitet, ålder, sexuell orientering, funktionsförmåga och annat som faller inom ramen för diskrimineringsgrunderna. Det är viktigt att reflektera över hur de olika kategorierna samverkar med varandra. Först då är det möjligt att förstå hur individer och grupper påverkas av olika förutsättningar.

7.3.1. Interkulturellt perspektiv

Omkring en tredjedel av Sveriges befolkning har utländsk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses svenska medborgare/invånare som är födda utomlands eller av utrikesfödda föräldrar. Gruppen är både över- och underrepresenterad inom olika delar av socialtjänsten. Både den psykiska och fysiska ohälsan är sämre hos denna grupp samtidigt som tilliten till myndigheter ofta är lägre.

Utifrån ett interkulturellt perspektiv behöver myndigheten reflektera över om särskild information behövs samt om någon anpassning behöver göras för att öka tillgängligheten. Myndighetsutövarna ska vara medvetna om och ha insikt i vilka förutsättningar som kan finnas i mötet med den enskilde. Myndighetsutövarna behöver ha insikt i hur de egna föreställningarna och kulturella referensramar färgar mötet.

7.4. Våld i nära relation

Våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem. Regeringen har beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Förövaren är i majoriteten av fallen en man. Många barn upplever våld i sin familj. Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är en del av regeringens jämställdhetspolitik och är kopplad till jämställdhetsmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I strategin finns ett fokus på att stärka skyddet för våldsutsatta, men även på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet.

Omsorgsnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Vidare ansvarar omsorgsnämnden för att barn och närstående som utsatts för brott får det stöd och den hjälp som de behöver. Omsorgsnämnden ska också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barn får det stöd och den hjälp som de behöver.

Våld som utövas av närstående, i synnerhet en partner eller en tidigare partner, har uppmärksammats som en särskild form av utsatthet. Denna utsatthet kännetecknas av att

våldsutövaren är en person som förväntas eller förväntades ha en nära och förtroendefull relation till personen. Våldet är ofta, eller riskerar att bli, upprepat och systematiskt. Till utsattheten hör också olika beroendeförhållanden, till exempel om den våldsutsatta och våldsutövaren har barn tillsammans.

7.4.1. Hedersrelaterat våld

Hedersrelaterat våld och förtryck uppstår för att skydda eller återupprätta en familjs eller en större släkts heder och sociala anseende. Våldet sanktioneras av ett kollektiv och utövas ofta av flera personer. De utsattas familjemedlemmar eller närstående spelar i regel en avgörande roll.

Hedersrelaterat våld bygger på föreställningen att en familjs heder främst är beroende av hur flickor och kvinnor i familjen betar sig. Men även pojkar och män kan skada hedern om de inte betar sig enligt strikt definierade könsroller. Hbtqi+ personer är speciellt utsatta i en hederskontext eftersom det anses skamligt att inte passa in i traditionella könsroller. Det kan både handla om vem man blir kär i och vem man själv vill vara. Också funktionshindrade personer utgör en speciellt utsatt grupp. Funktionshindret kan anses som en skam i familjen. Det kan till exempel leda till att familjen försöker dölja funktionshindret genom ett arrangerat äktenskap.

Hedersrelaterat våld kan ha olika uttryck och sträcka sig från begränsningar av vardagliga val till ett liv under extrem kontroll. Det kan handla om fysiska bestraffningar och i värsta fall mord. Våldsuttrycken liknar på många sätt våld i nära relationer. Uttryck som är utmärkande för hedersrelaterat våld är könsstympling, barnäktenskap och tvångsgifte.

7.4.2. Definition av våld, hedersrelaterat våld och utsatthet i nära relationer

Våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott. Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot. Det är ofta kombinationer av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.

- **Fysiskt våld**

Kan vara knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad.

- **Sexuellt våld**

Våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar, alternativt sexuella handlingar som den utsatta inte vågar säga nej till.

- **Psykiskt våld**

Direkta eller indirekta hot eller förlöjligande. Även våld eller hot om våld mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.

- **Social utsatthet**

Frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

- **Materiell eller ekonomisk utsatthet**

Personliga tillhörigheter slås sönder eller förstörs avsiktligt. Människor som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse. Det kan vara undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsriktig kost.

Personalen på alla enheter har ett ansvar att upptäcka och synliggöra våldet. Ett ärende där det förekommer våld berör ofta flera enheter inom förvaltningen, även i dessa ärenden samråder enhetscheferna för att säkerställa en samsyn. För att en person ska våga ta steget att lämna en våldsamt relation kan det ibland finnas skäl att beräkna kostnader till en högre nivå än riksnormen och livsföring i övrigt. Det kan till exempel handla om ökade boendekostnader om personen som är utsatt för våld omgående behöver flytta till ett eget boende.

8. Allmänna utgångspunkter

8.1. Information till den enskilde

Alla myndigheter har informationsskyldighet. Informationen ska utformas på ett sådant sätt att den enskilde kan förstå och ta den till sig. Myndighetsutövarna ska informera och vägleda och lämna information om de insatser som beviljas enligt SoL i Tanums kommun.

Myndighetsutövarna ska även lämna information om den verksamhet, stöd, service och hjälp som finns i kommunen som inte är biståndsbedömd. Det kan vara hemvaktmästare, träffpunkter, anhörigstöd, syn- och hörselinstruktör, Familjecentralens verksamheter samt vara den enskilde behjälplig i upprättande av kontakt med sådan verksamhet, service och hjälp. Det gäller även vid information och vägledning till annan rätt instans som kan vara aktuell för den enskilde, så som

exempelvis: Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skatteverket, bostadsanpassning, hjälpmedel i hemmet, färdtjänst, etcetera.

8.2. Synpunkter och klagomål

Arbetet med inkomna synpunkter och klagomål är en viktig del i arbetet med att följa upp verksamheterna. Att få ta del av hur någon uppfattar verksamheten och den service eller det sätt som verksamheten bedrivs på ger viktiga perspektiv och kan bidra till utveckling. När någon kontaktar verksamheten för att lämna sina åsikter är det alltid viktigt att det som framförs tas emot på ett noggrant sätt och att den enskilde bemöts respektfullt. Synpunkter och klagomål som lämnas till verksamheterna hanteras professionellt och ändamålsenligt.

8.3. Avvikelser

Arbetet med avvikelser är en viktig beståndsdel i det dagliga arbetet för att följa upp verksamheterna. Avvikelser är ett samlingsbegrepp för negativa händelser. En avvikelse är alltid en icke förväntad händelse. Det innebär att när något inte går som planerat i en process, alltså som det var tänkt, så är det en avvikelse. En avvikelse kan också vara att något inte görs så som det är beskrivet i processen.

8.4. Anmälningsskyldighet – misstanke om barn som far illa

Alla medarbetare inom socialtjänsten är skyldiga att utan dröjsmål anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (14 kap. 1 c § SoL). Anmälan lämnas till den enhet som utreder barns behov, i Tanums kommun är det mottagnings- och utredningsavdelningens enhet för barn och unga.

8.5. Anmälningsskyldighet – misstanke vid beroendeproblematik

Myndigheter som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med personer med beroendeproblematik, så som äldreomsorg, socialpsykiatri och funktionshinderverksamhet, är skyldiga att genast anmäla om de får kännedom om att någon kan antas vara i behov av vård enligt 6 § lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Anmälan lämnas till den avdelning

inom socialtjänstens verksamhet som utreder vuxnas behov av stöd för missbruk, i Tanums kommun är det mottagnings- och utredningsavdelningens enhet för missbruk och våld.

8.6. Rapporteringsskyldighet enligt Lex Sarah

Från och med den 1 juli 2011 finns bestämmelser om Lex Sarah i socialtjänstlagen SoL. Bestämmelserna om Lex Sarah omfattar hela socialtjänsten. Varje anställd samt uppdragstagare, praktikant och deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program är skyldig att omgående rapportera missförhållanden och risk för missförhållanden till Lex Sarah utredaren, därefter notera i den enskildes akt att det gjorts en Lex Sarah rapport och notera också diarienumret.

Missförhållanden kan vara av olika slag. Det kan handla om olika typer av övergrepp:

- Fysiska övergrepp, till exempel slag, nypningar, skakningar eller att personalen är hårdhänt.
- Psykiska övergrepp, till exempel bestraffningar, hot, trakasserier eller kränkningar.
- Sexuella övergrepp eller sexuella trakasserier, till exempel antydningar av sexuellt slag.
- Ekonomiska övergrepp, till exempel stöld, förskingring eller utpressning.

Övergreppen kan begås av utomstående, anhörig eller någon i personalen. De kan också begås av någon annan, som till exempel en granne på ett äldreboende eller i en gruppboende.

Det finns en omgående skyldighet för ansvariga inom socialtjänsten att utreda och dokumentera samt avhjälpa och undanröja ett missförhållande eller risk för missförhållande. Visar utredningen på ett allvarligt missförhållande eller risk för allvarligt missförhållande ska detta anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), oavsett om det avhjälpes eller inte. Rutiner för Lex Sarah handläggning och blankett för rapport finns på intranätet.

8.7. Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa – Lex Maja

Det är tillåtet att i vissa fall bryta sekretessen om ett djur tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller uppenbart visar symtom på sjukdom eller är allvarligt skadat enligt 10 kap. 20 a § Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Uppgifterna ska vara nödvändiga för att Länsstyrelsen eller polisen ska behöva ingripa. Det innebär att det ska vara fråga om fall där det står

klart att djuret inte mår bra eller utsatts för våld, även för den som inte har särskild utbildning eller kunskap om djur.

Möjligheten att anmäla är ingen skyldighet. Den sekretessbrytande bestämmelsen omfattar bara situationer då myndighetsutövare eller personal påträffar ett djur i sin tjänsteutövning. Rutin för hur de sekretessbrytandebestämmelserna ska tillämpas finns på intranätet.

8.8. Samverkansproblem Samordningsförbundet Väst - Lex Heller

Om en enskild har insatser från socialtjänsten så har den enskilde ofta kontakt även med andra myndigheter eller med vården. Samordningsförbundet Väst verkar utifrån lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser. De insatser som förbundet finansierar kompletterar myndigheternas ordinarie verksamheter. Samordningsförbundets uppgift är i första hand att verka för att medborgarna ska få stöd och rehabilitering till egen försörjning samt stödja och medverka till samverkan mellan parterna.

I samarbetet ingår Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen, Tanums kommun samt flera andra kommuner i Fyrbodalen. Lex Heller är inte ett juridiskt verktyg utan syftar till att systematiskt identifiera behov av förbättrad samverkan mellan parterna. Då det är svårigheter i samverkan som rapporteras så är individärenden oidentifierade. Ingen enskild organisation är ansvarig för att samverkan ska fungera, utan ansvaret är gemensamt. Lex Heller rapporteringen bidrar till att belysa förbättringsområden i samverkan, tydliggöra hur problem kan förhindras och ökar möjligheterna att utveckla välfärdssystemet till fördel för medborgarna. Rapportering görs till Samordningsförbundet Väst.

8.9. Stöd till anhöriga

Enligt socialtjänstlagens 5 kap. 10 § ska omsorgsnämnden erbjuda stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående som är långvarigt sjuk, äldre, har ett funktionshinder eller en beroendeproblematik. Med anhörigstöd avses de insatser som fysiskt, psykiskt och socialt underlättar den anhöriges situation. Det är av stor vikt att ge stöd till anhöriga för att minska deras fysiska och psykiska belastning. Den anhörige kan genom stödet få en förbättrad livssituation

samtidigt som risken att drabbas av ohälsa minskar. Den anhöriges situation och behov av stöd behöver uppmärksammas tidigt.

Handläggaren ansvarar för att lämna information till den anhörige om rätten att få stöd för egen del. En del anhöriga kan främst vara i behov av hjälp med insatser till den närstående för att orka med vardagen, eller för att få tid för sig själv eller tillsammans med andra. För andra kan det handla om att få information och kunskaper för att de ska känna sig trygga i sin roll när det gäller att hjälpa och stödja en närstående.

I beslut om insats som beviljas i syfte att underlätta för den anhörige bör det anges att insatsen ges för att den anhöriga ska få tid för återhämtning. Stödet ska vara individuellt anpassat och utformat i samråd med berörda parter.

8.9.1. Barn som anhöriga

Barn och unga som är anhöriga är ofta en extra utsatt grupp. Det finns en risk för att de i större omfattning drabbas av till exempel psykisk ohälsa. Barn som anhöriga till en närstående med någon form av funktionsnedsättning kan bli unga omsorgsgivare. Unga omsorgsgivare är barn och unga under 18 år som på grund av olika omständigheter bär ansvar för vård, omsorg, assistans och andra slag av stöd till familjemedlem eller någon annan närstående. Barn i familjer med utländsk härkomst är överrepresenterade bland unga omsorgsgivare. Svensk lagstiftning är tydlig med att föräldrar har ansvar för omsorgen om sina barn tills de fyller 18 år. Därmed är tanken främmande att barn omvänt skulle ha ansvar för omsorg om sina föräldrar eller någon annan i familjen. Lagstiftningen förutsätter att sådant stöd ges av samhället och inte ska vila på minderåriga. Hur samhället kan avlasta barn som anhöriga genom stöd i vardagen till föräldrarna och familjen är ett viktigt utvecklingsområde.

8.10. Kvarboendepincipen

Kvarboendepincipen beskrivs av Socialstyrelsen som möjligheten att kunna bo kvar i den egna bostaden så länge som möjligt och inte onödigt tidigt behöva flytta till en annan boendeform. Samhällets insatser för att underlätta kvarboende handlar framför allt om att ge hjälp i hemmet genom hemtjänst och hemsjukvård, samt att underlätta vardagen genom bostadsanpassning och

individuellt anpassade hjälpmedel. Enskilda ska ha möjlighet att bo kvar i kommunen oavsett behov av insatser i så stor utsträckning som det är möjligt. För personer med psykiska funktionsnedsättningar kan boendestöd vara en viktig insats för att den enskilde ska kunna bo kvar i sin bostad.

8.10.1. Kvarboende särskilt boende

Kvarboendepincipen ska tillämpas även när den enskilde beviljats särskilt boende. Det innebär att individen inte ska behöva flytta ytterligare en gång även om omsorgsbehovet förändras. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och det är viktigt att notera att det är den enskildes bostad och hem även om bostaden ingår i ett särskilt boende. Vård och omsorg i det särskilda boendet ska organiseras och utföras utifrån den enskildes individuella behov. Bemanning och olika kompetenser ska kunna variera över tid utifrån de olika behov som de boende har. Det kan innebära att insatsen särskilt boende med en viss inriktning kan behöva anpassa sin verksamhet utifrån enskildas behov av insatser, exempelvis om en person utvecklar en demenssjukdom under sin tid på boendet. En flytt till en annan avdelning med exempelvis demensinriktning är endast möjlig om den enskilde eller dennes företrädare samtycker till en flytt.

8.11. Rätt till tolk

Myndighetsutövare ska förvissa sig om att den enskildes uppgifter och synpunkter kommer fram och att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnats vid kontakt med myndigheten. Om tveksamheter finns kring kommunikationsmöjligheterna ska en auktoriserad tolk anlitas.

8.12 Samordnad individuell plan – SIP

Både i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen finns särskilda bestämmelser om att kommunen och regionen kan upprätta en individuell plan tillsammans om en person har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att personen ska få sina behov tillgodosedda, och om personen samtycker till att den upprättas. Det räcker att en av huvudmännen gör bedömningen att en

plan behöver upprättas för att skyldigheten ska inträda för båda. Arbetet med samordnad individuell plan har tre viktiga principer, arbetet ska ske skyndsamt, individen ska samtycka och vara delaktig i arbetet. För vissa personer bör regionen och kommunen utgå från att det finns behov av en individuell plan. Det gäller personer med omfattande behov, exempelvis vid psykisk ohälsa och beroendeproblematik. I den individuella planen ska det framgå en tydlig ansvarsfördelning och planering.

8.13. Möjligheten att ta med sig stödperson till möte

Genom att erbjuda enskilda att ta med sig en annan viktig person till möte med socialtjänsten ökar brukarinflytandet. Det kan vara en närstående, familjemedlem eller kontaktperson. Det kan stärka den enskildes position och minska obalansen i maktförhållandena mellan den enskilde och myndighetsutövare. Att medverka och få makt över beslut och handlingar som rör det egna livet kan i sin tur öka självförtroendet, förändra självbilden och öka motivationen till förändring. För personer som av psykiska och/eller fysiska skäl inte själva har ork att ta in den information som ges eller att bidra vid en utredning vid möten med socialtjänsten, kan det kännas tryggt eller till och med nödvändigt att ha en person med sig som stöd. Informationen om möjlighet att ta med sig en stödperson ges med fördel både muntligt och skriftligt i kallelsen till möte.

8.14. Anhörigas ansvar

8.14.1. *Makar och sambor*

Enligt äktenskapsbalkens (1987:230) 1 kapitel 2 § ska makar gemensamt vårda sitt hem. Av fjärde paragrafen står att läsa att makar ska fördela utgifter och sysslor mellan sig där framgår:

- Makar har ett gemensamt ansvar för hushållet. Detta innebär att hjälp med hushållssysslor inte beviljas då endast den ene maken/makan har nedsatt förmåga.
- Om makar bedöms i behov av bistånd för sitt hushåll ska båda beviljas insatser efter två separata utredningar.
- Makar har inget ansvar för att hjälpa varandra med personlig omvårdnad. Det innefattar bland annat hjälp med på/avklädning, dusch, morgon/kvällshygien samt toalettbesök.

Enligt äktenskapsbalken 6 kapitel 2 § framgår att makar är varandra försörjningsskyldiga. Vilket innebär att om den ena maken inte har pengar så det räcker till försörjning och livsföring i övrigt så ska den andra maken skjuta till de pengar som fattas.

8.14.2. Sambor

Att leva som sambor kan likställas med makar. 1 § Sambolag (2003:376) fastställer att: Med sambor avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. När det i en lag eller annan författning talas om sambor eller personer som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden eller används liknande uttryck, avses därmed sambor enligt första stycket. I det fall den ena parten inte kan medverka fullt ut i hushållssysslor, hänvisas parterna att omfördela aktiviteter och omsorg mellan sig.

8.14.3. Barn

Det finns inte någon laglig skyldighet för barn att tillgodose föräldrars behov av stöd, vård och omsorg. Det är därmed inte möjligt att avslå en ansökan om insatser till anhörigvård med hänvisning till att anhöriga kan tillgodose omvårdnadsbehovet.

8.14.4. Gemensamt hushåll

Vuxna personer som lever i hushållsgemenskap ger varandra viss praktisk hjälp inom familjen. Mer omfattande omsorgsbehov kan däremot inte anses ligga inom ramen för vad man normalt bistår varandra med inom familjen. Bedömningen gäller oavsett om det handlar om makar, partnerskap eller sambor eller när det finns hemmavarande barn över 18 år. Några särskilda skäl att göra avsteg från bedömningen förekommer normalt inte.

8.15. Vistelsebegreppet och ansökan från annan kommun

Kommunen har det yttersta ansvaret för att den som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp han/hon behöver (2 a kap. 1 § SoL). Omfattning av biståndet beror på omständigheterna i det enskilda fallet, såsom vistelsetidens längd och typen av behov. Kommunens yttersta ansvar tar inte över eller minskar det ansvar som andra huvudmän har. Undantag från vistelsekommunens ansvar regleras i 2 a kap. 8 § (flyttning till ny kommun).

Den 1 maj 2011 infördes nya regler i socialtjänstlagen (2001:453) med syfte att förtydliga ansvarsfördelningen mellan bosättningskommun och vistelsekommun. Enligt de nya bestämmelserna ska bosättningskommunen ha ansvar för stöd- och hjälpinsatser oavsett om den enskilde vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt i en annan kommun. Vistelsekommunen kan då i vissa fall bli skyldig att bistå med utredning och verkställighet av en insats. Vidare regleras ett sammanhållet ansvar för insatser till en person som genom ett beslut av kommunen blir bosatt eller placerad i en annan kommun.

Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp i akuta situationer kvarstår (2 a kap. 1 § SoL). Vid akuta situationer kan vistelsekommunen bevilja bistånd om den enskilde har behov av omedelbara insatser för att klara sin dagliga livsföring. Vistelsekommunens ansvar är då begränsat till akuta situationer. Detta skiljer sig från de situationer där en person exempelvis är skriven och stadigvarande bosatt i en annan kommun men önskar vistas under en kortare period i Tanums kommun och är i behov av exempelvis tillfällig hemtjänst som är det mest förekommande. Då är Tanums kommun, som vistelsekommun, skyldig att på begäran från bosättningskommunen verkställa beslut i enlighet med 2 a kap. 6 § 1-2 SoL.

8.15.1. Ersättning och rapporteringsskyldighet som vistelsekommun

Bosättningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för kostnader med anledning av verkställighet som vistelsekommunen bistått med. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser. Det kan innebära att ersättningen understiger den ersättning Tanums kommun skulle ersatt utföraren med. Bosättningskommunen ska inte lämna ersättning för eventuell hjälp med utredning som vistelsekommunen bistått med i enlighet med 2 a kap. 6 § 1 SoL. Har bosättningskommunen begärt att vistelsekommunen ska verkställa beslut är både bosättningskommunen och Tanums kommun som vistelsekommun skyldig att rapportera till IVO om beslut som inte har verkställts. Båda kommunerna är också skyldiga att lämna statistikrapport till kommunfullmäktige. Av kommunallagens bestämmelser framgår att det inte finns någon laglig möjlighet för vistelsekommunens revisorer att granska verkställigheten av beslut som fattas av en annan kommun (9 kap 10 § KL).

8.16. Annan huvudman

Kan en biståndssökande få sitt behov tillgodosett av annan huvudman finns ingen rätt till bistånd från omsorgsnämnden. Annan huvudman kan vara regionen, Försäkringskassan, andra omsorgsnämnder etcetera. Omsorgsnämnden har alltid ett ansvar att vidta åtgärder i avvaktan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde stöd. Detta följer av kommunens yttersta ansvar enligt 2 kap. 1 § SoL. Kommunens yttersta ansvar fräntar dock inte andra myndigheters ansvar att hantera sina ärenden skyndsamt.

8.16.1. *Hälso- och sjukvårdshuvudman*

En viktig skiljelinje är mot insatser som är att föra till hälso- och sjukvård och som är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Hälso- och sjukvårdsinsatser kan inte beviljas enligt SoL.

8.17. Internationella förhållanden

Socialtjänstlagen innehåller inget uttryckligt krav på bosättning i Sverige för att en rätt till bistånd ska finnas. Dock förutsätter SoL att den enskilde antingen vistas eller är bosatt i en kommun.

8.17.1. *Nordiska medborgare*

Den nordiska konventionen är antagen som lag i Sverige (1995:479). Konventionen gäller alla personer som är bosatta i ett nordiskt land och också för alla nordiska medborgare oavsett bosättningsland. Syftet är att underlätta den fria rörligheten i Norden genom att förhindra att det uppstår luckor i den sociala tryggheten då man flyttar från ett nordiskt land till ett annat. Enligt lag har nordiska medborgare rätt att uppehålla sig i ett annat nordiskt land utan krav på uppehållstillstånd eller uppehållsrätt. I den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster finns bestämmelser som påverkar tillämpningen av de nordiska ländernas lagstiftningar inom området. I konventionen finns en bestämmelse om likabehandling, som innebär att en nordisk medborgare som vistas i Sverige ska likställas med landets egna medborgare. En person från ett annat nordiskt land som vistas i kommunen och har behov av omedelbart socialt bistånd och sociala tjänster ska få sådant bistånd som svarar mot hjälpbehovet.

En ansökan om ett särskilt boende från en nordisk medborgare som antingen befinner sig i Tanums kommun eller avser att flytta hit ska behandlas som om ansökan kommer från en person bosatt i en annan kommun.

8.17.2. EU/EES-medborgare

EU-rättens likabehandlingsprincip innebär att en EU/EES-medborgare eller familjemedlem till sådan medborgare, som bedömts ha uppehållsrätt har rätt till bistånd på samma villkor som svenska medborgare. Även reglerna som reglerar ansvarsfördelningen mellan bosättningskommun och vistelsekommun gäller för EU/EES-medborgare. Socialtjänsten måste i varje enskilt fall bedöma om en biståndssökande EU/EES-medborgare har uppehållsrätt. Personer som vistas tillfälligt i en kommun har enbart rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte kan lösas på annat sätt, vilket även kan tillämpas i relation till EU/EES-medborgare som bedöms sakna uppehållsrätt i Sverige¹.

En svensk medborgare som är bosatt i annat EU/EES-land (utanför Norden) och som kommer att vistas i Tanums kommun under en kortare tid, är att betrakta som turist. Kommunen har därmed ingen skyldighet att ge insatser annat än i en akut nödsituation.

8.17.3. Asylsökande

Migrationsverket har det övergripande ansvaret för asylsökande. I lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande med flera (LMA), finns regler om bland annat bistånd till denna grupp. Asylsökande har enligt lagen inte rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär, det vill säga förmåner som motsvarar det bistånd en asylsökande har rätt till enligt LMA. Det bistånd som lämnas enligt LMA består av logi samt ekonomisk ersättning i form av bostadsersättning, dagarsättning och särskilt bidrag (13 § LMA). I förarbetena till lagen (prop.1993/94 s 26f, s 35) finns det stöd för att Migrationsverket ansvarar för att de asylsökande som inte kan ordna bostad på egen hand tas emot på förläggning och i övrigt får det mottagande som erfordras för att tillgodose de särskilda behov som kan finnas. Enligt dom från kammarrätten i Jönköping 3 oktober 2003 i mål

¹ Läs mer i Socialstyrelsens *Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare* (2020-6-6815).

nr 3279–03 har kommunen ansvar för att tillgodose asylsökandes behov av hemtjänst. Kommuner har i vissa fall rätt till ersättning för kostnader kopplade till asylsökande. Ansökan om ersättning görs hos Migrationsverket.

8.17.4. Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Denna grupp benämns ofta som papperslösa och avser personer som vistas i landet utan tillstånd. Det kan finnas flera orsaker till att personerna saknar tillstånd att vistas i Sverige. Några exempel kan vara att personen fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd eller att uppehållstillståndet löpt ut. Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom slagit fast att personer som fått avslag på ansökan om asyl, men som håller sig undan för att undgå avvisning, fortfarande omfattas av personkretsen enligt LMA, även om de inte har rätt till bistånd enligt LMA. De personer som omfattas av personkretsen enligt LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § SoL. Kommunen är alltså inte skyldig att ge bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL, inte heller nödbistånd för att undgå en akut nödsituation eftersom sådant bistånd förutsätter att man har rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL. Det finns dock en möjlighet för kommunen att ge bistånd till dessa personer med stöd av 4 kap. 2 § SoL.

Papperslösa har sedan den 1 juli 2013 genom lag (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd rätt till hälso- och sjukvård som inte kan vänta. Det innebär att papperslösa ges samma rätt till hälso- och sjukvård som asylsökande. Även om personer som omfattas av personkretsen enligt LMA inte har rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL har socialtjänsten enligt 2 kap 1 § SoL det yttersta ansvaret för alla som vistas i kommunen. Det yttersta ansvaret innebär till exempel att ge stöd och hjälp i akuta situationer. Samma utredningsförfarande gäller som för andra sökande. En utredning av den enskildes situation ska vara utgångspunkten i prövningen av rätten till bistånd och en individuell bedömning ska alltid göras. Biståndet beviljas i så fall enligt 4 kap 2 § SoL.

Barn som lever som papperslösa har rätt till fullständig hälso- och sjukvård och regelbunden tandvård på samma sätt som bofasta barn. Dessa barn har även rätt till skolgång genom skollagen (2010:108). Barns behov av bistånd ska särskilt beaktas.

9. Allmänna principer för handläggning

Socialtjänstens handläggning och dokumentation styrs av bland annat av bestämmelser i grundlagarna, offentlighets- och sekretesslagstiftningen, förvaltningslagen, dataskyddsförordningen och speciallagstiftning på socialtjänstens område.

9.1. Dokumentation i samband med handläggning

Handläggning och dokumentation ska ske i enlighet med omsorgsnämndens riktlinje för löpande dokumentation, se intranätet. Där framgår bland annat att i handläggning av ett ärende ska dokumentationen ske fortlöpande. Dokumentation ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Dokumentationen ska hållas samman i en personakt och handläggningen av ett ärende ska dokumenteras i verksamhetssystemet. Ytterligare vägledning för handläggning av ärenden finns i Socialstyrelsens handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten* (2015) samt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd SOSFS 2014:5.

9.2. Rätten till bistånd

Rätten till bistånd regleras i 4 kap. SoL och innebär en lagstadgad rättighet för den enskilde att ansöka om insatser, samt möjligheten att rättsligt pröva om kommunen handlagt ärendet adekvat vid avslag av en ansökan. I lagen anges inte i detalj vilka stöd- eller serviceinsatser kommunen ska tillhandahålla eller hur insatserna ska organiseras. Lagen öppnar därför ett utrymme för kommunerna att själva avgöra vilka insatser som ges och ett utrymme för diskussion med den enskilde kring vilka insatser som kan vara lämpliga i varje enskilt fall. Myndighetsutövare ska vara lyhörda för enskildas behov och önskemål för att kunna sätta samman de insatser som bäst svarar mot de specifika behoven. Insatserna ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv.

9.2.1. Vikten av biståndsbedömning av god kvalité

Insatserna inom socialtjänsten ska enligt 3 kap 3 § SoL vara av god kvalitet, vilket förutsätter:

- att tjänsten ska vara likvärdig oavsett var den enskilde bor,
- att personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet,

- att utförande av insatser ska utgå från den enskildes behov och önskemål,
- att alla ska bemötas med individuellt anpassade insatser efter sina behov och förutsättningar, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder.

9.3. Skälig levnadsnivå

Det bistånd som beviljas enligt socialtjänstlagen ska ge en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen, men ger inte någon obegränsad frihet att välja tjänster oberoende av kostnad. Vad som är skälig levnadsnivå måste bestämmas utifrån de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall, utifrån individuella behov.

Socialtjänstlagen är en ramlag som till stora delar är utformad som en rättighetslagstiftning för den enskilde. Av rättigheten för den enskilde följer en skyldighet för kommunen att leva upp till lagens krav. Kommunens skyldigheter fråntar dock inte den enskilde eget ansvar att klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Behoven ska tillgodoses med lämpliga insatser utifrån den enskildes situation. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen.

Det handlar således i bred mening om vad som behövs för att få vardagen att fungera samt upplevelsen av trygghet, gott bemötande och möjligheten att vara med och påverka sin tillvaro. En utgångspunkt för myndighetsutövningen av vad som är skäligt ska vara den enskildes rätt till ett värdigt och så långt som möjligt självständigt liv, trots det beroendeförhållande som inträder då enskilda och/eller familjer blir i behov av stöd i sin vardag. Att behov av stöd uppstår ska inte hindra att den enskilde också få stöd att fortsätta leva som tidigare i de delar av vardagen där funktionerna är intakta nog för att tillåta det.

9.4. Inkommande ärenden och beslut om bistånd

9.4.1. Anmälan om oro för barn

En anmälan om oro för barn och unga kan lämnas skriftligt eller muntligt. En anmälan ska alltid hanteras av myndighetsutövaren samma dag som den inkommer. Anmälan ska dokumenteras i verksamhetssystemet som aktualisering. Av dokumentationen ska det framgå vad anmälan avser, vem som har gjort anmälan (exempelvis anhörig, lärare, vårdpersonal) och när den gjordes. En skriftlig anmälan är en inkommen handling, som diarieförs.

Skyddsbedömning

I samband med inkommen anmälan ska en bedömning göras om det finns omedelbart behov av skydd. Skyddsbedömningen ska göras samma dag som anmälan inkommit. Bedömningen görs huvudsakligen utifrån innehållet i anmälan, men ibland kan myndighetsutövaren behöva kontakta den anmälan gäller eller anmälaren för mer information. Om skyddsbedömningen visar att barnet/ungdomen är i akut behov av skydd ska en utredning inledas omedelbart och akuta åtgärder vidtas för att skydda barnet.

Förhandsbedömning

Om det inte föreligger akut behov av skydd gör myndighetsutövaren en förhandsbedömning. En förhandsbedömning ska avslutas, med ställningstagande om att inleda eller inte inleda utredning, inom fjorton dagar från det att anmälan kom in.

9.4.2. Anmälan om oro för vuxen

Om myndighetsutövaren får kännedom om oro för att en vuxen person far illa ska kontakt tas inom ramen för det uppsökande arbetet med den enskilde, även om det inte finns en ansökan om bistånd. Myndighetsutövaren måste skyndsamt ta reda på om den skriftliga eller muntliga anmälan leder till en ansökan från den enskilde. Socialtjänstlagen ger inget utrymme att inleda utredning utan att den enskilde samtycker.

Förhandsbedömning

Om det inte föreligger akut behov av skydd gör myndighetsutövaren en förhandsbedömning.

En förhandsbedömning ska avslutas, med ställningstagande om att inleda eller inte inleda utredning, inom fjorton dagar från det att anmälan kom in.

9.4.3. Första kontakt

När den enskilde själv tar kontakt avgörs om det är fråga om en ansökan om insats eller om det är en allmän förfrågan. Om det första samtalet eller mötet med den enskilde enbart handlar om att ge information om kommunens verksamhet och möjligheter till hjälp, finns ingen dokumentationsskyldighet.

9.4.4. Ansökan

En ansökan kan lämnas skriftligen eller muntligen av den enskilde eller genom företrädare. Den enskilde kan ansöka om insatser som direkt berör den enskilde, även om insatsen syftar till att avlasta den som vårdar.

9.4.5. Ansökan från den som vårdar

Anhöriga har rätt att ansöka om stöd utifrån eget behov. En sådan ansökan ska handläggas på samma sätt som vilken annan ansökan om insats som helst enligt 4 kap. 1 § SoL. Det finns ingen begränsning avseende vilken form av stöd som den anhöriga kan ansöka om. I det fall den anhörige ansöker om insatser för egen del och bor i annan kommun ska ansökan lämnas till den kommun där den anhörige bor.

9.4.6. Ombud och biträde

Den enskilde får enligt 14–15 §§ förvaltningslagen (2017:900) anlita ett ombud eller biträde som hjälper den enskilde att föra sin talan. Ombudets fullmakt kan vara muntlig eller skriftlig. I de fall en muntlig fullmakt lämnas ska den alltid dokumenteras.

En fullmakt slutar gälla omedelbart om den återkallas av den enskilde. Den som har ett ombud behöver fortfarande ha kontakt med myndighetsutövaren och medverka personligen om myndigheten begär det.

9.4.7. Framtidsfullmakt

Bestämmelserna om framtidsfullmakt regleras i lag (2017:310) om framtidsfullmakt. En framtidsfullmakt är en fullmakt som den enskilde kan ge åt en eller flera personer för att företräda den enskilde om denne på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknade förhållande inte längre har förmåga att ta hand om sina angelägenheter. Fullmakten börjar gälla när den enskilde inte längre har förmåga att hantera sina angelägenheter såvitt dessa rymms inom framtidsfullmakten. Oförmågan måste vara varaktig. Fullmakten kan gälla personliga eller ekonomiska angelägenheter. Den enskilde bestämmer vad fullmaktshavaren ska sköta. Det går att lämna en generell fullmakt, och då gäller den allt men fullmakten kan också vara begränsad.

Sveriges domstolar ger följande exempel på vad som kan göras med en framtidsfullmakt

- betala räkningar
- förvalta egendom
- agera gentemot myndigheter
- bevaka personliga intressen
- företräda i frågor angående bostad och social omsorg.

Sveriges domstolar beskriver också vad som aldrig kan ingå i en framtidsfullmakt. Det är:

- ingå äktenskap
- bekräfta faderskap
- upprätta testamente
- besluta om vård eller tandvård.

Ansökan om särskilt boende kan göras med stöd av en framtidsfullmakt under förutsättning att framtidsfullmakten omfattar personliga angelägenheter och det inte finns någon begränsning gällande ansökan om särskilt boende i fullmakten.

Om det finns en misstanke om att en framtidsfullmakt missbrukas bör kommunens överförmyndare kontaktas. Överförmyndaren har ingen närmare tillsyn över hur framtidsfullmakter används, men om det finns misstanke om missbruk kan de begära in redovisning och upplysningar av den som har fullmakten. Om överförmyndarens utredning visar att fullmakten har missbrukats kan de förbjuda att fullmakten helt eller delvis får användas.

9.4.8. God man och förvaltare

Bestämmelserna om god man och förvaltare regleras i 11 kap. föräldrabalken (FB). En person som själv inte kan sköta sina angelägenheter kan få en god man förordnad för sig. Är personen "ur stånd att vårda sig och sin egendom" kan i stället en förvaltare förordnas. Ett godmanskap kräver den enskildes samtycke eller att det av läkarintyg framgår att den enskilde inte kan ta ställning till detta. Ett godmanskap är ett uppdrag som innebär att tillvarata en persons juridiska, ekonomiska och personliga intressen. Den som får god man behåller sin rättshandlingsförmåga.

Om myndighetsutövaren uppmärksammar att den enskilde kan vara i behov av god man eller förvaltare ska detta anmälas till överförmyndarenheten i Uddevalla. Om behovet skulle ändras för någon som har god man eller förvaltare ska även dessa uppgifter lämnas till överförmyndaren.

Om myndighetsutövaren dessutom får kännedom om förhållanden som innebär att god man eller förvaltare försummar sitt uppdrag kan myndighetsutövaren anmäla behovet av ny god man eller förvaltare till överförmyndaren.

9.4.9. Personligt ombud

Ett personligt ombud arbetar på uppdrag av den enskilde. Personligt ombud är ett stöd för personer med långvariga och omfattande psykiska funktionsnedsättningar som har behov av särskilt stöd för att kunna tillvarata sina rättigheter i samhället. Personligt ombud är inte en biståndsbedömd insats och inte heller en företrädare för den enskilde. Personligt ombud fungerar som ett redskap för att stärka den enskildes tillit till sig själv och därmed få bättre kontroll och makt över den egna vardagen. Uppdraget innebär att tillsammans med den enskilde identifiera och formulera behovet av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning. Det innebär även att bistå den enskilde i kontakten med myndigheter och andra verksamheter.

9.5. Utredning

9.5.1. Utredningstid och officialprincipen

Utredning ska inledas utan dröjsmål enligt 11 kap. 1 § SoL när en ansökan inkommer. I Tanums kommun antar kommunfullmäktige årligen kvalitetsgarantier för mottagnings- och utredningsavdelningens verksamheter. Vissa av dessa kvalitetsgarantier reglerar längden på utredningstiden, det vill säga från det att en ansökan inkommit till dess att den enskilde ska få sitt beslut om en insats. Hur dessa kvalitetsgarantier efterlevts följs kontinuerligt upp under året och redovisas för omsorgsnämnden, samt åiterrapporteras tillbaka till kommunfullmäktige årligen.

Den så kallade officialprincipen, som reglerar myndigheters utredningsskyldighet, innebär att en utredning inte ska göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ett ärende eller en viss typ av ärenden. Det innebär att en insats av trygghetslarm eller servicekaraktär kan göras enklare än en utredning om omsorgsinsatser. Ansökningar eller anmälningar av mycket brådskande karaktär handläggs samma dag som de inkommer. Utredningen ska genomföras i samråd med den enskilde där dennes önskemål och förslag ska prövas.

9.5.2. Förhandsbesked

I SoL regleras även hanteringen av ansökningar som inkommer från personer som vill flytta till kommunen. Om en sådan ansökan inkommer ska handläggaren utreda ärendet som om den enskilde var bosatt i inflyttningkommunen. Handläggaren ska göra bedömningen i två led, där det första ledet handlar om bedömningen av om den enskilde uppfyller de krav som ställs för att den enskilde ska ha rätt till förhandsbesked, och det andra ledet handlar om bedömningen av om den enskilde rent faktiskt har rätt till de insatser som han eller hon har ansökt om.

Den som på grund av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i en ny kommun, utan att få den insats som ansökan avser, har rätt att ansöka om dessa utan att vara bosatt i den aktuella kommunen. Det gäller även den som på grund av våld eller övergrepp behöver flytta till en annan kommun, men inte kan göra det utan de insatser som ansökan avser, har rätt att ansöka om dessa utan att vara bosatt i den aktuella kommunen.

Hjälp i form av städning, inköp, matlagning och liknande service är inte att anse som omsorgsinsatser och kan inte åberopas för att ha rätt att ansöka om insatser i annan kommun (Prop. 1996/97:124 s 175). Handläggaren ska således i dessa fall pröva om behoven är varaktiga och om det är fråga om sådana omfattande vård- eller omsorgsinsatser som avses, för att ta ställning till om den enskilde omfattas av rätten att ansöka om insatser i Tanums kommun trots att han eller hon har en annan bosättningskommun.

9.5.3. Utredning av den enskildes behov

Utredningen ska vara skriftlig och vara skriven på ett lättläst språk. Undvik branschord, förkortningar och använd gärna Socialstyrelsens termbank. Vad ansökan gäller och vem som ansöker ska tydligt framgå. Den enskildes och/eller familjens behov och önskemål ska framgå av ansökan på det sätt som den enskilde själv uttrycker det. Detsamma gäller för när och hur ansökan påbörjades. Beskriv vilken metod som används vid kartläggningen. Exempel på metoder är hembesök, barnsamtal, möten utanför hemmet, avstämningmöten, telefonkontakter, inhämtande av skriftlig information och användning av tolk eller bildstöd.

Utredningen ska tydligt visa vilka behov den enskild har i sin dagliga livsföring. Det innebär en faktainsamling som ska vara saklig och får inte innehålla handläggarens egna bedömningar. Viktiga frågor att ställa är hur det var tidigare, hur det är nu och hur den enskilde själv önskar att det ska vara framöver.

Behovsbedömningar ska bygga på en helhetssyn av sökandes situation, möjligheter och behov. Vid bedömningen ska de fysiska, psykiska och sociala behoven uppmärksammas och beaktas, handläggaren ska ställa följande frågor:

- Kan den sökande själv tillgodose sina behov?
- Kan den sökande få sina behov tillgodosedda på annat sätt?
- Behöver behovet tillgodoses för att den sökande ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå?

Omfattningen av utredningen beror på vad anmälan/ansökan avser. Inhämtas uppgifter från andra krävs samtycke och det ska tydligt framgå i utredningen om samtycke inhämtas/lämnats. Det ska

tydligt framgå i utredningen vem som lämnat vilka uppgifter och uppgiftslämnaren ska anges med fullständigt namn och titel. Myndighetsutövaren har dessutom ansvar att själv inhämta samtycke i syfte att delge nödvändig information till berörd utförare i tidigt skede, om det krävs för att ge utförarna bättre möjligheter att planera verkställandet av insatser. Även detta samtycke ska framgå i utredningen. Utredningen ska vara relevant för det ansökan avser.

9.5.4. Särskilt vid utredning som rör barn och unga

Vid utredning av barn och ungas behov följer även myndighetsutövaren mallen BBIC - Barns behov i centrum som ger en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövning.

9.6. Särskild hänsyn vid handläggning

Alla ska få leva sina liv utan att behöva göra avkall på identitet och personlighet. För enskilda personer kan det därmed finnas särskilda förhållanden som behöver beaktas vid handläggningen av insatser. Den enskilde kan parallellt med sitt behov av stöd från en verksamhet ha behov av stöd till följd av exempelvis hemlöshet, missbruk, utsatthet för våld i nära relation, psykisk ohälsa eller annat som påverkar levnadsvillkoren. Handläggaren behöver vara uppmärksam på sådana förhållanden och i förekommande fall samverka med andra handläggare på mottagnings- och utredningsavdelningen, andra förvaltningar, myndigheter eller aktörer. Samverkan är i många fall en förutsättning för att kunna få det stöd och den hjälp som behövs.

Samhandläggning kan vara nödvändigt när kompetens behövs från olika delar av socialtjänsten. Vid exempelvis handläggning av insatser för en hemlös person som är 65 år och äldre ska en initial bedömning göras gemensamt med andra handläggare på mottagnings- och utredningsavdelningen för att kartlägga den enskildes behov av stöd och hjälp.

Socialtjänsten är skyldig att utreda behov av stöd och hjälp för den som utövat eller utsatts för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck. I de fall handläggaren uppmärksammar att en person behöver insatser på grund av utsatthet för hot eller våld, ska handläggaren följa förvaltningens rutiner. För informationsöverföring mellan olika verksamhetsgrenar (exempelvis

mellan SoL och LSS), myndigheter och andra aktörer krävs som huvudregel att den enskilde har lämnat sitt samtycke.

9.6.1. Särskilt om insatser till barn

När det gäller insatser som riktas till barn måste handläggaren göra en bedömning av barnets behov och föräldraansvaret. Vårdnadshavare till barn med funktionsnedsättning har, liksom andra vårdnadshavare, ansvar för barnet och för att dennes behov blir tillgodosedda. När barnets behov överstiger vad som kan anses ingå i föräldraansvaret har barnet rätt till insatser för det överskjutande behovet. Handläggaren måste ta hänsyn till barnets bästa och dess egen inställning i åtgärder som rör barnet. Åtgärder får inte heller, i normalfallet, vidtas utan att båda vårdnadshavarna har samtyckt till det.

9.6.2. Bedömning

Bedömningen är handläggarens del i utredningen. Handläggaren resonerar utifrån det material som framkommit i utredningen. Bedömningen ska ge en tydlig motivering till beslutet. I bedömningen ska det kunna utläsas om personen *inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt*. Bedömningen ska beskriva hur den enskilde kan *tillförsäkras en skälig levnadsnivå* och hur hjälpinsatserna *stärker möjligheter att leva ett självständigt liv*".

9.6.3. Mål

Målen med en beviljad insats ska beskrivas i utredningen så att de är uppföljningsbara. Det ska anges vilka övergripande mål handläggaren ser med beviljad hjälp. Målen ska vara klara och tydligt formulerade samt möjliga att bryta ner i delmål.

9.7. KommunikERING

Kommunicering ska ske om det inte är uppenbart obehövligt. Om den enskilde efter utredning förväntas få helt eller delvis avslag på sin ansökan, ska den enskilde få möjlighet att yttra sig om innehållet i utredningen innan beslut fattas. Den enskilde kan yttra sig skriftligt eller muntligt. Kravet på kommunikering i 25 § FL (förvaltningslagen) innebär, att en myndighet inte får avgöra ett ärende, som avser myndighetsutövning mot enskild utan att den som är sökande, klagande eller

annan part har underrättats om uppgifter som tillförts ärendet av någon annan. Den som är part i ärendet ska ha fått möjlighet att yttra sig över uppgifterna, innan myndigheten fattar sitt beslut.

Kommuniceringsskyldigheten ska fullgöras i två steg. Den som har ställning som part ska:

1. Underrättas om utredningsmaterialet.
2. Få möjlighet att yttra sig över det.

Den enskilde får på detta sätt kännedom om de omständigheter som nämnden grundar sitt beslut på och tillfälle att komplettera och kontrollera utredningsmaterialet. Skyldigheten att kommunicera gäller utredningsmaterialet och omfattar inte nämndens bedömning eller förslag till beslut. Hur kommunikering ska ske är inte reglerat i förvaltningslagen. Det är därmed nämnden som bestämmer på vilket sätt kommunikeringen ska ske.

Kommunicering är inte nödvändig om:

- beslutet inte går part emot, dvs. om den enskilde får precis vad han eller hon har ansökt om eller begärt,
- om uppgiften saknar betydelse, t ex om en annan person har lämnat en uppgift som man redan känner till eller som inte behövs för beslutsfattandet
- det är uppenbart obehövligt att kommunicera

Det ska tydligt synas i utredning om kommunikering har skett, med vilka och på vilket sätt.

9.7.1. Barns rätt att ta del av utredning

Barn och unga över 15 år har juridisk rätt att ta del av sin utredning och få information löpande. Om barnet är yngre än 15 år gör myndighetsutövaren en bedömning om vad som är lämpligt att barnet ska ta del av utifrån barnets förutsättningar. Om bedömning görs att barnet inte ska få all information så ska detta särskilt motiveras och dokumenteras.

9.8. Beslut

Alla beslut fattas enligt gällande delegationsordning. Alla beslut om insatser ska föregås av en utredning. Beslutet ska vara tydligt formulerat och lättförståeligt för den enskilde eller dennes företrädare. Det ska klart framgå vad den enskilde ansökt om och vad som beviljats respektive avslagits. Det ska framgå vilken paragraf beslutet grundar sig på samt namn och titel på den person som fattat beslutet. Beslutsdatum ska tydligt framgå. Beslutet ska fattas med förbehåll om att omprövning görs om behovet förändras och i vissa fall vara tidsbegränsat.

Ett avslag ska vara välmotiverat. Motiveringen måste innehålla det som avgjort ärendet, inte hänvisa till att ”behovet kan tillgodoses på annat sätt” utan det måste framgå vad som menas med *annat sätt*.

Även vid delavslag ska skäl till avslag anges med hänvisning till berörd lagstiftning. Vid ett avslag ska det framgå hur och var den enskilde kan överklaga beslutet och besvärshänvisning ska alltid skickas med.

9.8.1. Tidsbegränsade beslut

Eventuell tidsbegränsning av beslutet är en bedömning och ska göras med utgångspunkt från omständigheterna i det enskilda fallet. Tidsbegränsning får aldrig vara schablonmässig. Beslut om trygghetslarm och särskilt boende gäller alltid tillsvidare. Utifrån en individuell bedömning kan även andra beslut om insatser gälla tillsvidare, exempelvis beslut om hemtjänst. En eventuell tidsbegränsning ska inte förväxlas med handläggarens ansvar att minst en gång per år följa upp beslutet i syfte att försäkra sig om att den enskilde får sina behov tillgodosedda.

I de fall beslutet är tidsbegränsat ska handläggaren ta kontakt med den enskilde i god tid innan beslutet löper ut. Vill den enskilde ansöka om insatser på nytt ska handläggaren vara den enskilde behjälplig och inhämta en sådan ansökan.

Om en enskild beviljas en insats som gynnar honom eller henne får inte myndigheten ändra det utan starka skäl, till exempel av säkerhetsskäl eller om den enskilde vilselett myndigheten. Det framgår av 37 § förvaltningslagen. Men ett så kallat gynnande beslut kan också ändras om det finns ett

förbehåll i det ursprungliga beslutet (se 37 § andra stycket FL). Förbehållet kan till exempel innebära att beslutet är tidsbegränsat eller att det kan komma att omprövas om den enskildes förutsättningar förändras. Utgångspunkten är att gynnande beslut gäller tillsvidare (*JO 2020 -01-17 dnr 18009–2018*).

9.9. Överklagan

Vid avslag lämnas alltid skriftlig information om möjlighet att överklaga. Den enskilde har då tre veckor på sig att inkomma med sin överklagan till mottagnings- och utredningsavdelningen. Vid överklagan gör handläggaren en omprövning av beslutet, då prövas om överklagandet inkommit i rätt tid, det vill säga tre veckor efter att den sökande fått tillgång till avslagsbeslutet. Om överklagan inkommit i rätt tid prövas om nya uppgifter framkommer i överklagandet som inte framkommit i utredningen som låg till grund för avslaget. Om det i överklagandet framkommer nya uppgifter ska beslutet omprövas. Om grund för ändring finns skrivs beslutet om och detta dokumenteras. Om grund för ändring inte finns överlämnas ärendet till förvaltningsrätten för prövning. Överklagan skickas till förvaltningsrätten via förvaltningsrättens digitala tjänst. Om den enskilde behöver hjälp med att utforma överklagandet är myndighetsutövaren skyldig att hjälpa till med detta.

Inhibition kan göras i samband med överklagan till förvaltningsrätten. Detta innebär att verkställigheten av ett överklagat beslut skjuts upp tills domstolen fattat ett nytt beslut. Handläggaren är skyldig att informera om rätten att begära inhibition.

9.10. Uppföljning

9.10.1. Uppföljning av beviljade insatser

Handläggaren har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs genom uppföljning. Ett viktigt redskap för uppföljningen är genomförandeplanen som utföraren ska upprätta tillsammans med den enskilde/familjen och följa upp målen för beviljade insatser.

9.10.2. Uppföljning av pågående insatser

Handläggaren ska följa upp insatserna kontinuerligt. Underlaget dokumenteras i verksamhetssystemet. Omprövning ska ske tidigare om målet/målen uppfyllts eller om behovet av

insatser förändrats. Då prövas behovet på nytt och handlägningsförfarandet är detsamma som vid ett nytt ärende, det vill säga efter det att den enskilde framställt sin ansökan gör handläggaren en ny bedömning av behovet och fattar ett nytt beslut.

9.11. Avslut av insatser och ärenden

När behovet hos den enskilde/familjen upphör ska ärendet avslutas och akten därefter arkiveras enligt gällande bestämmelser för arkivering.

9.12. Avgifter

Kommunen får enligt SoL ta ut skäliga avgifter för den vård och omsorg som ges. Avgiften får inte överstiga kommunens självkostnader för insatstyperna. Avgifterna baseras på prisbasbeloppet som årligen fastställs av regeringen. Avgiftshandläggaren gör en beräkning för att avgöra om omsorgstagaren har ekonomiska möjligheter att betala. Att utreda och besluta om den enskildes avgift är ett myndighetsbeslut som kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Beslut om avgift utreds och fastställs enligt 8 kap. SoL.

Avgifter för insatser i Tanums kommun regleras separat i delegationsordning och beslutas av kommunfullmäktige.

9.13. Sociala jouren

Om behov av insatser uppstår efter kontorstid, under helger eller på röda dagar har Tanums kommun en socialjour. Sociala jouren har delegation från omsorgsnämnden att fatta beslut som gäller fram till första vardagen efter att ett sådant beslut fattats. Därefter ska handläggaren ta kontakt med den enskilde och efter eventuell ansökan utreda, bedöma och fatta beslut om fortsatta behov av insatser.

Omsorgsnämnden har delegerat till hemsjukvårdens sjuksköterskor att fatta beslut om behov av vistelse på korttidsenheten utanför kontorstid. Information vid sådant beslut skickas omgående till handläggarna i verksamhetssystemet Treserva och handläggaren följer upp beslutet första vardagen efter att ett sådant beslut fattats.

9.14. Samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

En person skrivs ut från den slutna vården så snart som möjligt efter det att den behandlande läkaren bedömt att patienten är utskrivningsklar. Vid utskrivning kan det finnas behov av insatser från socialtjänsten. En samordnad individuell plan (SIP) ska erbjudas om det finns behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård. För Tanums kommun och Västra Götalandsregionen finns en regional överenskommelse som reglerar ansvaret mellan kommunen och regionen.

9.15. Husdjursomsorg vid boendestöd och hemtjänst

Tillfällig husdjursomsorg, avseende djur som den enskilde har som sällskap i det egna boendet, kan ges om någon med beslut om hemtjänst med insats personlig omvårdnad, har ett husdjur som riskerar att bli lämnat utan tillsyn vid till exempel sjukhusvistelse eller att den enskilde tillfälligt insjuknar i den egna bostaden. Den tillfälliga omsorgen (till exempel matning och rastning) tillgodoses under högst en dag, behov av mer varaktig djuromsorg hänvisas till anhöriga eller inhyrning på djurpensionat på den enskildes bekostnad. Det är hemtjänstutförarna som vid upprättande av genomförandeplan som sluter överenskommelse med den enskilde om hur djuret ska tas om hand vid oplanerade händelser så som sjukhusvistelse för den enskilde. Myndighetsutövaren lägger inget enskilt biståndsbeslut kring husdjursomsorg, utan hänvisar den enskilde till utförarna.

10. Stöd och insatser riktade till barn och unga

Nedan följer insatser för barn och unga, insatserna beskrivs i alfabetisk ordning.

10.1. Familjehem

Insatsen kan beviljas om behov av placering utanför det egna hemmet föreligger. Vid placering utanför det egna hemmet ska familjehemsvård övervägas i första hand. Detta innebär inte att behov av annan placeringsform kan föreligga. Handläggaren ska undersöka om det finns möjlighet att placera barnet eller ungdomen hos någon i det egna nätverket. Hemmets förutsättningar att tillgodose barnets eller den unges behov av till exempel skolgång samt hälso- och sjukvård spelar stor roll vid valet av familjehem. Barnets ålder, hur många och vilka andra barn som finns i

hemmet, var hemmet är beläget är andra exempel på faktorer att väga in. Familjehemmet måste vara godkänt av nämnden innan en placering kan ske.

10.2. HVB (hem för vård och boende)

När behov av placering utanför det egna hemmet finns och det föreligger ett omfattande behov av vård så att ett familjehem inte anses tillräckligt då är HVB ett alternativ. HVB ansvarar för den dagliga omsorgen av placerade barn och unga. Det innebär såväl stöd och uppmuntran som att sätta gränser och hålla uppsikt. Plats köpes externt då kommunen inte har HVB i egen regi.

10.3. Jourhem

Insatsen kan beviljas i akuta fall när ett barn eller ungdom har behov av att omgäende placeras utanför det egna hemmet eller omplaceras från en annan placering. Jourhem kan också beviljas om det är oklart vilket behov barnet eller ungdomen har på längre sikt. Behovet av omsorg och skydd tillgodoses samtidigt som handläggaren kan fortsätta utreda behoven. Jourhem används för en kortare period.

10.4. Konsulentlett familjehem

Ett konsulentlett familjehem är egentligen samma sak som ett vanligt familjehem, men skillnaden är att de förmedlas via en privat konsulentverksamhet och därifrån får familjehemmet stöd och handledning genom en konsulent. Placeringar i konsulentstödda familjehem omfattas av samma regelverk som andra familjehemsplaceringar. Socialtjänsten har samma ansvar för de barn och ungdomar som är placerade i de konsultstödda hemmen som för barn och ungdomar placerade i familjehem. Den enda skillnaden jämfört med familjehem är att råd, stöd och annan hjälp ges till familjehemmet av den konsulentstödda verksamheten. Konsulentstött familjehem används om behovet av vård är så pass omfattande att kommunens egna familjehem inte kan tillgodose behovet eller om familjehemmen som finns tillgängliga inte matchar barnets eller den unges behov.

10.5. Kontaktfamilj

Insatsen kan beviljas till den som har behov av stöd, råd eller hjälp. Det kan till exempel vara fråga om en vårdnadshavare som begär hjälp i vårdnaden om barnet eller att det finns något i barnets

förhållanden som gör att barnet behöver extra stöd. Insatsen kan också användas för ungdomar. Kontaktfamiljens uppgift är att fungera som ett personligt stöd och att avlasta på olika sätt. När insatsen används ingår att barnet övernattar hos kontaktfamiljen. Korttidsvistelse i form av kontaktfamilj innebär att barnet tillfälligt får vistas hos en kontaktfamilj. Insatsen ges oftast regelbundet där barnet eller ungdomen bor hos kontaktfamiljen 2–14 dygn per månad. Härigenom ska anhöriga kunna få utrymme för återhämtning, egna aktiviteter och tid för syskon. För barn med funktionsnedsättning kan kontaktfamiljen innebära ett välbehövligt miljöombyte, möjlighet att träffa vänner och en stimulans i den personliga utvecklingen.

10.6. Kontaktperson

Insatsen kan beviljas till den som har behov av stöd, råd eller hjälp. Det kan till exempel vara fråga om en vårdnadshavare som begär hjälp i vårdnaden om barnet eller att det finns något i barnets förhållanden som gör att barnet behöver extra stöd. Insatsen kan också användas för ungdomar. Kontaktpersonens uppgift är att fungera som ett personligt stöd och att hjälpa till på olika sätt.

10.7. Koordinator

I Tanums kommun finns en koordinator som arbetar med att samordna aktörer runt barn och unga inom ramarna för samverkanssatsningen SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid). I vissa särskilda fall kan koordinators kompetens behövas som en insats för barn och unga med behov.

10.8. Kvalificerad kontaktfamilj

Insatsen kan beviljas till den som har behov av stöd, råd eller hjälp på samma sätt som kontaktfamilj. Skillnaden är dock att kvalificerad kontaktfamilj används om stödbehovet är större eller svårare att hantera än vad som bedöms ingå inom ramen för en vanlig kontaktfamilj.

10.9. Kvalificerad kontaktperson

Insatsen kan beviljas till den som har behov av stöd, råd eller hjälp på samma sätt som kontaktperson. Skillnaden är dock att kvalificerad kontaktperson används om stödbehovet är större

eller svårare att hantera än vad som bedöms ingå inom ramen för en vanlig kontaktperson.

10.10. Privatplacering

Privatplacering är en insats som sällan används. Detta utifrån att placeringsformen inte får användas om någon form av vårdbehov föreligger hos barnet. Placeringen bygger på en överenskommelse mellan vårdnadshavaren och det aktuella hemmet. Barn som placeras privat bedöms inte ha något vårdbehov, men hemmet där barnet placeras måste bedömas som lämpligt.

10.11. Stödboende

Stödboende är ett mer självständigt boende och kan vara aktuellt för barn och unga som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering i HVB.

Stödboende innebär att barnet/den unge har ett eget boende under placeringstiden.

Handläggaren måste bedöma att de barn och unga som kan komma i fråga för stödboende har den mognad som krävs för en så pass självständig boendeform. Placeringsformen riktar sig till barn och unga mellan 16–20 år som endast har ett mindre vårdbehov. Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

10.12. Öppenvård

Öppenvård är olika typer av stöd som riktas antingen direkt gentemot barnet/ungdomen, till föräldrar eller till båda parter. Exempel på öppenvårdsinsatser är stöd till föräldrar för att stärka föräldraförmågan, till föräldrar och ungdomar gemensamt för att komma till rätta med problem i relationen eller enskilda stödsamtal till en ungdom. I Tanums kommun finns ett resurs- och behandlingsteam som kan ge flera av dessa olika stödinsatser. Om individen är i behov av något specifikt som inte kan erbjudas inom ramen för kommunens öppenvård kan särskild kompetens köpas in.

11. Stöd och insatser riktade till vuxna

Insatser riktade till vuxna, insatserna beskrivs i alfabetisk ordning.

11.1. Arbetsförberedande insats

Insatsen kan beviljas till den som stått utanför arbetsmarknaden en längre tid och som ett första steg för att utreda om det finns arbetsförmåga. Insatsen kan också syfta till att den enskilde ska få arbetsträna och på så vis komma närmare arbetsmarknaden och bli självförsörjande. Insatsen verkställs på kommunens arbetsmarknadsenhet.

11.2. Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet är till för att anhöriga som stödjer och vårdar någon med stort omvårdnadsbehov ska få egen tid och vila. Det innebär att hemtjänstpersonal avlöser den som vårdar genom att ta över omvårdnadsansvaret under denna tid. Avlösning i hemmet beviljas som en separat hemtjänstinsats och den enskilde (anhörig) kommer överens med hemtjänstutföraren om hur och när insatsen ska utföras. Avlösning i hemmet behöver inte alltid utföras i den enskildes bostad.

Som regel beviljas insatsen för en längre period men kan även tillgodose ett tillfälligt behov. Insatsen beviljas utifrån behov upp till 12 timmar per månad. Beviljad tid som inte utnyttjas en månad kan inte sparas till nästkommande månad. Den enskilde kan ta ut högst åtta timmar avlösning per dygn i sammanhängande tid. I de fall den enskilde önskar sammanhängande avlösning i mer än åtta timmar ska den enskilde informeras om möjligheten att ansöka om korttidsvård.

11.3. Boendestöd

Insatsen kan beviljas till den har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning och som behöver stöd. Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats som syftar till att stärka förmågan att klara vardagen i bostaden och ute i samhället. Boendestöd kan även omfatta aktiviteter utanför boendet som personen ofta genomför tillsammans med sin boendestödjare. En fördel är om ett fåtal personer stödjer den enskilde eftersom arbetet bygger mycket på en fungerande relation och kontinuitet. Boendestöd ska präglas av hög grad av delaktighet. Det vill säga att personalen gör saker tillsammans med den som behöver stödet så långt det är möjligt. Boendestödjaren stödjer den enskilde i att planera, genomföra och att vara delaktig i vardagssysslor. Boendestödjaren arbetar med, inte åt, den som behöver stöd. En boendestödjare kan också stödja den enskilde vid kontakter

med myndigheter och vid behov följa med personen på aktiviteter. Boendestöd kan också vara ett stöd för den enskilde i dennes rehabilitering mot meningsfull sysselsättning eller arbete.

Boendestödet ska i den mån det är möjligt tillgodose hela den enskildes behov av stöd och hjälp, vilket kan innebära att stödet tillfälligt innefattar viss omvårdnad och praktisk hjälp med vissa delmoment såsom exempelvis att bära matkassar. Boendestödet kan i undantagsfall utföra samtliga delmoment i en insats som ingår i stödet åt den enskilde helt utan dennes medverkan. Om detta sker återkommande, eller när den enskilde till följd av en fysisk funktionsnedsättning eller på grund av åldrande inte längre kan vara delaktig i stödet, kan annan verkställighetsform övervägas som exempelvis hemtjänst.

11.4. Dagverksamhet

Dagverksamhet kan beviljas den som på grund av nedsatt hälsotillstånd, sjukdom, funktionsnedsättning eller av andra skäl har behov av regelbunden social gemenskap, stimulans och meningsfulla aktiviteter. Dagverksamhet kan underlätta vardagen för den enskilde genom att skapa struktur och syftar också till att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering samt därmed möjliggöra kvarboende i det egna hemmet. Vidare kan dagverksamhet också beviljas i syfte att avlasta anhörig som vårdar den enskilde.

11.4.1. Dagverksamhet med inriktning mot demens

För att bevilja dagverksamhet med inriktning mot demens bör en demensdiagnos vara fastställd. I de fall den enskilde inte fått en demensdiagnos, men uppvisar uppenbar minnesproblematik, kan i vissa fall dagverksamhet med inriktning mot demens beviljas i avvaktan på att en diagnos fastställs. Ett krav är att en demens- eller minnesutredning ska ha initierats. I normalfallet beviljas den enskilde dagverksamhet två dagar per vecka, men det är det individuella behovet som avgör. Det finns två dagverksamheter med inriktning mot demens, en i Kville och en i Tanumshede.

11.5. Egenvård

Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att den enskilde själv kan utföra eller ansvara för med praktisk hjälp från annan². Enligt överenskommelse mellan Fyrbodals kommunerna och Västra Götalandsregionen ska de personer som behöver praktisk hjälp med utförandet av egenvård ansöka hos kommunen om att få hjälp med det. Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal upprättar ett egenvårdsintyg och en dokumenterad planering som handläggaren får som underlag för sitt beslut. Underlaget förs till personakten. Den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal som bedömt behovet av egenvård ansvarar för att regelbundet följa upp behovet. Uppföljningsansvaret kan bara innehas av hälso- och sjukvårdspersonal³.

11.6. Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är avsett att vara ett yttersta skyddsnät för personer med tillfälliga ekonomiska bekymmer. Det är endast den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt som har rätt till bistånd för sin försörjning. Det är den enskildes eget ansvar att efter förmåga bidra till sin försörjning. Den som kan arbeta är skyldig att söka arbete. Varje person ska bemötas och bedömas utifrån sina förutsättningar. Den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står till buds för att försörja sig själv. Det innebär bland annat att söka de generella förmåner och ersättningar som kan utgå. Banktillgodohavanden och andra lätt realiserbara tillgångar bör som regel även tas i anspråk innan rätt till försörjningsstöd inträder. Vid behovsprövningen beaktas den samlade ekonomiska förmågan hos dem som lever i en hushållsgemenskap. Man kan inte begära att den enskilde när det gäller ekonomiskt bistånd ska vända sig till andra närstående än dem i det egna hushållet, innan rätt till bistånd inträder. Fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret och att hitta den snabbaste vägen till egen försörjning.

11.6.1. Försörjningsstöd

Ekonomiskt bistånd delas in i två delar, försörjningsstöd samt livsföring i övrigt. Utgångspunkten för försörjningsstödet är riksnormen som fastställs varje år av regeringen och grundar sig på

² Se vidare *Socialstyrelsens föreskrifter om egenvård SOSFS 2009:6*

³ Se *Samverkansrutin för tillämpning av SOSFS 2009:6*.

konsumtions- och prisstudier som Konsumentverket gör. Riksnormen ska täcka kostnaden för de produkter som bör finnas i ett hushåll för att vardagens behov ska klaras på ett tillfredsställande sätt så som mat, förbrukningsvaror och kläder. Försörjningsstöd utöver riksnormen beviljas i förekommande fall, under förutsättning att summan bedöms som skälig för bland annat boendekostnad, el och hemförsäkring.

11.6.2. Livsföring i övrigt

Med begreppet livsföring i övrigt avses alla de olika behov som den enskilde kan ha för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå och som inte omfattas av försörjningsstödet. Det kan vara bistånd till läkarvård, tandvård, glasögon, möbler, husgeråd med mera.

11.7. Familjehem

Insatsen kan beviljas till den som har en beroendeproblematik, psykisk ohälsa eller en samsjuklighet och om det bedöms att den enskildes behov inte kan tillgodoses av öppenvårdsinsatser. Med familjehem för vuxna avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt (3 kap. 2 § SoF). Familjehemsplacering för vuxna ska ses som en tidsbegränsad insats som syftar till självständighet och målsättningen ett eget boende. Det är dock alltid den enskildes behov som är styrande. Utifrån den enskildes behov görs en bedömning om vistelse i familjehem är det mest ändamålsenligt.

11.8. Förmedlingsmedel

Insatsen kan erbjudas personer som har svårigheter att hantera sin ekonomi. Förmedlingsmedel är ett pedagogiskt redskap och ska ha ett tydligt rehabiliterande syfte som används under en begränsad tid för att hjälpa den enskilde att klara sin ekonomi. Förmedling innebär att den enskildes egna pengar, via fullmakt, går in på ett konto hos omsorgsförvaltningen. Pengar hanteras därefter i dialog med den enskilde. Socialtjänsten kan då betala räkningar och ha olika betalningsformer för att pengarna ska räcka till mat och uppehälle fram till nästa inkomst. Förmedlingsmedel kan förebygga behovet av framtida försörjningsstöd. Socialtjänsten ska regelbundet undersöka möjligheten om sökande kan klara sin egen ekonomi eller om behov av god man eller förvaltare ska utredas. Om

den enskildes behov av hjälp är av långvarig och omfattande karaktär kan en god man kan vara mer lämplig för att tillgodose behoven.

11.9. Hemtjänst

Den som har hemtjänst ska känna sig trygg med det stöd och de hjälpinsatser som ges. Hemtjänst omfattar insatser av servicekaraktär och personlig omvårdnad. I begreppet hemtjänst ingår också avlösning i hemmet och ledsagning till och från läkarbesök eller andra typer av ärenden.

Personer som har beroendeproblematik, lider av psykisk ohälsa eller har en samsjuklighet har samma rätt till hemtjänst som andra. Hemtjänstpersonal kommer ibland i kontakt med personer med missbruk och/ eller psykisk ohälsa och kan behöva stöd i att utföra det komplexa uppdraget. Det krävs därför ett samarbete av flera olika professioner för att den enskilde ska få adekvat stöd och hjälp och stödet behöver anpassas utifrån enskildas behov.

11.9.1. Serviceinsatser

Serviceinsatser omfattar stöd eller praktisk hjälp med städ, tvätt och inköp. Andra serviceinsatser så som disk, hantering av hushållssopor/källsortering ingår i insatsen personlig omvårdnad.

Hushållsgemensamma insatser

När båda sammanlevande makar och sambor har behov av stöd kan insatser ges gemensamt för hushållet. Hushållsgemensamma insatser omfattar serviceinsatser, inklusive bäddning av gemensam säng, distribution av matlådor som inte innebär hjälp med uppvärmning och servering samt trygghetslarm med två larmklockor.

Städ

Insatsen beviljas om den enskilde inte själv har förmåga att städa sin bostad. Det kan bero på fallrisk, svårigheter med förflyttningar, kognitiv svikt eller annan funktionsnedsättning. Hjälp med städning av bostaden beviljas var tredje vecka motsvarande en och en halv timme per tillfälle. I insatsen ingår städning av två rum, kök, hall och toalett. Om två personer lever tillsammans som makar eller sambo är huvudregeln att båda personerna ska ha ett behov av stöd med städning för att

insatsen ska kunna beviljas. När ett par beviljas städning utförs städet i tre rum om paret har separata sovrum.

Extra *stödstädning* kan vara aktuellt vid omfattande omvårdnadsbehov eller om andra särskilda skäl föreligger, exempelvis inkontinensbesvär, nedsatt syn, demenssjukdom eller kognitiv svikt, allergi eller annat som innebär ökat behov av städning. Stödstädning beviljas en gång i veckan de veckor som ordinarie städet inte utförs. Storstädning, flyttstädning eller saneringsstädning ingår inte.

Tvätt

Insatsen beviljas om den enskilde inte själv har förmåga att hantera sin tvätt på grund av funktionsnedsättning, till exempel risk för att falla eller svårigheter att röra sig eller att lyfta tunga föremål. Funktionsnedsättningen kan också vara av kognitiv karaktär. Insatsen kan variera utifrån den enskildes personliga förhållanden och behov.

Inköp

Insatsen beviljas om den enskilde inte själv har förmåga att utföra inköp grund av funktionsnedsättning exempel, fallrisk eller svårigheter att förflytta sig. Funktionsnedsättningen kan också vara av kognitiv karaktär.

Mat och måltider

Att få uppleva matglädje genom dofter, tilltalande upplägg, sällskap, variation och olika smaker kan bidra till en god hälsa och leda till ett ökat välbefinnande och livskvalitet. Mat och måltider ska vara individuellt anpassad och utgå från den enskildes behov. Hänsyn ska tas utifrån medicinska, etiska, kulturella och religiösa skäl. Den enskilde ska få vara delaktig i sin måltidsförberedelse utifrån sin förmåga. För många är det viktigt att måltiderna är jämnt fördelade över dygnet för att kunna tillgodogöra sig det dagliga energi- och näringsbehovet. Nattfastan är den tiden som går mellan sista målet på kvällen till det första målet som intas kommande dag. För att förebygga undernäring och få en bra livskvalité ska nattfastan inte överstiga 11 timmar. Handläggaren och utförare ska vara uppmärksam på hur måltider planeras i genomförandeplanen.

Matdistribution och att tillreda måltider

Matdistribution innebär att den enskilde får mat levererad till sin bostad. Insatsen beviljas om den enskilde inte själv kan laga mat på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Om behovet är tillfälligt och av rehabiliterande karaktär och bättre kan tillgodoses genom enklare matlagning beviljas detta i stället för matdistribution. Matdistributionen är en förhandsbeställning som beviljas antingen fyra dagar per vecka (må, on, fr, sö) eller sju dagar per vecka.

Trygghetslarm

Trygghetslarm syftar till att skapa trygghet och innebär att den enskilde får en larmdosa med tillhörande knapp installerad i sin bostad. Genom att larma kan den enskilde komma i kontakt med en larmcentral, som förmedlar behov av hjälp till hemtjänstpersonalen. Inställelsen ska ske skyndsamt och inte överstiga sextio (60) minuter.

Trygghetslarm ska användas vid ett oplanerat behov av hjälp som ligger inom ramen för vad hemtjänsten normalt utför. Hemtjänsten ansvarar för trygghetslarmen och besvarandet av dessa. Insatsen kan beviljas vid upplevelse av otrygghet eller fallrisk. Insatsen kräver att den enskilde aktivt kan påkalla hjälp och klarar av att vänta innan personal är på plats. I Tanums kommun har omsorgsnämnden antagit en särskild riktlinje för trygghetslarm som innehåller övergripande information om trygghetslarm och utgångspunkter för hur verksamheterna inom omsorgsnämndens ansvarsområde ska arbeta med stödinsatsen trygghetslarm.

11.9.2. Personlig omvårdnad

För att beviljas hjälp med personlig omvårdnad krävs att den enskilde helt eller delvis inte kan tillgodose sina fysiska, psykiska och/eller sociala behov. Det kan vara behov av kompenserande karaktär där hemtjänsten utför insatser åt den enskilde, men även av stödjande karaktär där hemtjänsten har en motiverande och påminnande roll. Det kan vara behov av stöd med dagliga rutiner gällande hygien, mat eller att det finns behov av att känna ökad trygghet i hemmet. Sociala behov kan vara att den enskilde känner sig ensam och isolerad och behöver hjälp med att delta i samhällslivet eller få en social kontakt.

11.10. Hem för vård och boende (HVB)

Hem för vård eller boende är ett hem som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende (3 kap. 1 § SoF och 7 kap. 1 § SoL). Insatsen kan beviljas till den som har en beroendeproblematik, psykisk ohälsa eller en samsjuklighet och om det bedöms att den enskildes behov är så pass omfattande att den enskilde är i behov av ett mer omfattande och kvalificerat stöd dygnet runt. Utifrån den enskildes behov görs en bedömning om vilken inriktning på HVB som är mest ändamålsenligt. Plats köpes externt då kommunen inte har HVB i egen regi.

11.11. Konsulentlett familjehem

Ett konsulentlett familjehem är egentligen samma sak som ett vanligt familjehem, men skillnaden är att de förmedlas via en privat konsulentverksamhet och därifrån får familjehemmet stöd och handledning genom en konsulent. Placeringar i konsulentstödda familjehem omfattas av samma regelverk som andra familjehemsplaceringar. Socialtjänsten har samma ansvar för de individer som är placerade i de konsulentstödda hemmen som för de individer som är placerade i familjehem. Den enda skillnaden jämfört med familjehem är att råd, stöd och annan hjälp ges till familjehemmet av den konsulentstödda verksamheten. Konsulentstött familjehem används om behovet av vård är så pass omfattande att kommunens egna familjehem inte kan tillgodose behovet eller om familjehemmen som finns tillgängliga inte matchar individens behov.

11.12. Kontaktperson

Ibland kan en funktionsnedsättning innebära att man får det svårare att skapa och upprätthålla sociala kontakter, att delta i olika fritidsaktiviteter eller i samhällslivet i övrigt. En kontaktperson fungerar då som en medmänniska och kan underlätta för den som har funktionsnedsättning att leva ett mer självständigt liv. Insatsen syftar till att minska isolering, ge hjälp att delta i fritidsaktiviteter samt ge råd i vardagssituationer.

11.13. Kontraktsvård

Insatsen kan beviljas som ett alternativ till fängelse för personer vars brottslighet direkt kan relateras till ett missbruk. För att domstol ska döma till kontraktsvård måste den enskilde gett sitt samtycke till att genomgå behandling för missbruksproblematiken. Frivårdsmyndigheten ansvarar

för att utreda och bedöma om förutsättningar för kontraktsvård är uppfyllda enligt lagstiftningen. Kommunen ska därefter göra en individuell behovsprövning enligt socialtjänstlagen där Frivårdens utredning bifogas. Vid beslut om placering på institution eller i familjehem ska beslut fattas i form av en ansvarsförbindelse och träda i kraft efter tänkt frigivningsdag.

11.14. Korttidsvård

Insatsen avser tillfällig vistelse på ett särskilt boende, korttidsboende. På korttidsboendet har kommunen hälso- och sjukvårdsansvar upp till och med sjuksköterskenivå. Korttidsboende är en viktig stödinsats främst för äldre med omfattande behov av omvårdnad och som bor i ordinärt boende. Insatsen kan bli aktuell när en omsorgstagare ska hem från sjukhus eller i väntan på att kunna flytta in på ett särskilt boende.

11.14.1 Växelvård

Växelvård innebär att den enskilde regelbundet växlar mellan att bo hemma och bo på korttidsboende. Det kan vara att anhöriga som vårdar i hemmet ska få möjlighet till vila. Växelboendet är ofta en övergång från hemtjänst till särskilt boende för äldre.

11.15. Kvalificerad kontaktperson

Insatsen kan beviljas till den som har behov av stöd, råd eller hjälp på samma sätt som kontaktperson. Skillnaden är dock att kvalificerad kontaktperson används om stödbehovet är större eller svårare att hantera än vad som bedöms ingå inom ramen för en vanlig kontaktperson.

11.16. Särskilt boende

I de fall den enskildes behov av service, vård och omsorg inte bedöms kunna tillgodoses i ordinärt boende, kan det bli aktuellt att bevilja särskilt boende. Som huvudregel ska ett beslut om särskilt boende föregås av andra tidigare insatser, exempelvis hemtjänst. Det är dock alltid den enskildes behov som ska vara styrande. Ett beslut om särskilt boende är gynnande med den enskilde kan när som helst välja att avböja sig insatsen och flytta hem. Personer som har missbruksproblem, lider av psykisk ohälsa eller samsjuklighet har samma rätt till särskilt boende som andra. Det krävs ett samarbete med de som är utförare av särskilt boende, handläggare, missbruksenhet, öppningspsykiatri

med flera så att den enskilde får adekvat stöd och hjälp och att personalen får stöd i hur de ska ge stöd och hjälp. Om behovet inte kan tillgodoses i egen kommunal verksamhet behöver plats köpas där det finns adekvat kompetens utifrån den enskildes behov, exempelvis boende med särskild inriktning mot psykiatri och/eller beroendeproblematik.

11.16.1. Äldres rätt att bo tillsammans – parboende

I Tanums kommun gäller parboende, i socialtjänstlagens mening, i första hand ett gemensamt boende inom en avdelning på ett särskilt boende och förutsätter att makarna eller samborna kan dela lägenhet, såvida inte båda har beviljats insatsen särskilt boende som då möjliggör att makarna eller samborna kan ha separata lägenheter inom ett särskilt boende. Alla särskilda boenden har dock inte lägenheter som är stora nog för att parboende ska vara möjligt. Det är upp till respektive utförare att avgöra om parboende kan erbjudas.

11.16.2. Medboende

Den av makarna eller sambo som önskar att flytta in i ett särskilt boende utan eget biståndsbeslut, kallas för *medboende*. Om personen har behov av vissa hemtjänstinsatser och/eller hemsjukvård under denna tid verkställs detta av personal på särskilt boende.

Om den som är beviljad särskilt boende av skäl inte längre bor kvar på boendet kan den medboende behöva flytta.

11.16.3. Provboende

Den medflyttande rekommenderas att under en tremånadersperiod som längst provbo i det särskilda boendet. Orsaken är att det är viktigt att känna efter om det är en form som fungerar för båda parter innan definitivt beslut tas och det ordinära boendet avvecklas. Det innebär att under provboendetiden skrivs hyreskontraktet med den som har biståndsbeslutet om särskilt boende.

11.16.4. Provboende innan beslut om särskilt boende

Att flytta till ett särskilt boende är ett stort steg och för de flesta görs det när den enskilde inte längre kan tillgodogöra sig andra insatser i det ordinarie boendet. För att få en bild av hur det kan vara att bo på ett särskilt boende kan perioder av vistelse på en korttidsboende vara ett sätt att förbereda sig.

Information, både muntlig, skriftlig och eventuellt ett studiebesök på särskilt boende är också sätt att synliggöra hur det är att bo på ett särskilt boende.

Den enskilde kan alltid avsäga sig sitt beslut om särskilt boende eller ha önskemål om att flytta till ett annat särskilt boende.

11.17. Ledsagning

För att den enskilde ska kunna fortsätta att delta i samhällets gemenskap kan ledsagning beviljas. Ledsagning för äldre personer avser i första hand ledsagning till sociala och kulturella aktiviteter. Äldre personer med synskada och äldre personer som är dövblinda kan även beviljas ledsagning för att exempelvis kunna uträtta inköp och ärenden om den enskilde inte behöver annan hjälp än just ledsagning som beror på synskada. Beslut om ledsagning fattas alltid som ett separat beslut och omfattningen av den beviljade insatsen ska anges med en ramtid om ett antal timmar per månad. Den enskilde har inte rätt att föra över outnyttjade timmar från en månad till nästkommande månader. Ledsagning för sociala och kulturella aktiviteter är, till skillnad mot följeslagning, inte en hemtjänstinsats.

11.18. Palliativ vård vid livets slutskede

Vid palliativ vård i livets slutskede har den enskilde rätt till hemtjänstinsatser i den omfattning som krävs för god omvårdnad. Bedömning om palliativ vård i livets slutskede görs av patientansvarig läkare som informerar patientansvarig sjuksköterska om beslutet. Patientansvarig sjuksköterska informerar därefter handläggare som tillsammans med hemsjukvården planerar vilka insatser och åtgärder som behöver vidtagas för att säkerställa god omvårdnad vid livets slut. Därefter avslutas pågående hemtjänstbeslutet och handläggaren fattar nytt beslut om vård i livets slut. Insatsen ges dygnet runt. Ett nytt uppdrag överlämnas till utförare som ansvarar för att planera insatser och åtgärder för att säkerställa god omvårdnad och hög livskvalitet vid livets slut.

11.19. Skyddat boende för våldsutsatta personer

Om en våldsutsatt person med eller utan barn är i akut behov av stöd och skydd bör omsorgsnämnden erbjuda insatsen skyddat boende. Vilket skyddat boende som används är beroende

på behovet av skydd. Vissa boenden har skyddsanordningar så som lås, larm och bevakning. För att tillgodose behovet av skydd kan det krävas att boendet är bemannat av kvalificerad personal för att kunna ge ett psykologiskt stöd.

11.20. Sociala kontrakt

Insatsen socialt kontrakt är kommunens boendelösning i särskilda fall för personer som av olika skäl inte blir godkända på den ordinarie bostadsmarknaden. Det sociala hyreskontraktet som beviljas är antingen ett tidsbegränsat hyreskontrakt för en kommunalt ägd lägenhet, eller ett tidsbegränsat andrahandskontrakt där kommunen hyr lägenhet av ett privat fastighetsbolag. Insatsen är av långsiktig karaktär och förenat med särskilda villkor. Målet är att den enskilde ska kunna få ett eget fast boende. Ett boende med socialt hyreskontrakt ska inte förväxlas med stödboende, träningslägenhet, eller annan särskilt anpassad bostad enligt LSS.

11.21. Sysselsättning

Insatsen syftar till att skapa en meningsfull vardag för dem som har en psykisk funktionsnedsättning som hindrar den enskilde från att stå till arbetsmarknadens förfogande. Genom insatsen kan den enskilde delta i en arbetsgemenskap, öka sin aktivitetsnivå och bryta isolering. Sysselsättningen arrangeras inom kommunens verksamheter och arbetsuppgifterna anpassas efter individens intresse, förutsättningar och önskemål.

11.22. Vårdvistelse

Vårdvistelse kan beviljas den som har behov av vård eller behandling mot missbruk av beroendeframkallande medel eller mot något annat särskilt förhållande som kan antas ha samband med individens brottslighet, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig. Under vårdvistelsen får den enskilde behandling för det problem som ligger bakom kriminaliteten.

11.23. Öppenvård

Inom ramarna för insatsen öppenvård kan den som har en beroendeproblematik, är våldsutsatt eller våldsutövare få stöd, hjälp och vid behov behandling. Insatsen utformas efter den enskildes behov.

I Tanums kommun finns ett resurs- och behandlingsteam som kan ge flera olika stödinsatser. Stödinsatserna kan ges enskilt eller som gruppverksamhet. Öppenvården är en viktig del av eftervården efter avslutad behandling på institution eller i familjehem. Om individen är i behov av något specifikt som inte kan erbjudas inom ramen för kommunens öppenvård kan särskild kompetens köpas in.

11.23.1. Behandlingslägenhet

Vid vissa omständigheter används särskilda behandlingslägenheter för att ge behandling i öppenvård. Det kan behövas då den enskilde/familjen saknar fast bostad, då andra personer i hushållet kan störa insatsen, eller då det finns brister i hemmiljön eller närmiljön. Insats i en behandlingslägenhet beviljas för en begränsad tid. En del av insatsen kan vara att den enskilde får stöd i att leta eget eller lämpligare boende.

12. Icke biståndsbedömda verksamheter

I Tanums kommun finns flera verksamheter och tjänster riktade till alla medborgare. Den enskilde behöver inte ha ett beslut om insats för att få tillgång till dessa verksamheter och tjänster. Myndighetsutövaren ska vid behov informera den enskilde om dessa icke biståndsbedömda verksamheter. Ytterligare information, kontaktuppgifter samt öppettider för de olika verksamheterna finns på kommunens hemsida.

12.1. Anhörigstöd

Anhörigstödet arbetar med stöd till anhöriga som stödjer eller vårdar någon som är långvarigt sjuk, äldre eller någon med funktionshinder. Anhörigstöd kan också ges till barn och ungdomar som har en anhörig som är långvarigt sjuk, har en funktionsnedsättning eller andra behov av insatser. Stödet kan anpassas efter behov och förutsättningar, men kan till exempel erbjuda information, någon att samtala med för råd och stöd, enskilt eller i grupp.

12.2. Budget- och skuldrådgivning

Budget- och skuldrådgivaren kan genom olika former av ekonomisk rådgivning bidra till att förebygga överskuldssättning och hjälpa skuldsatta personer att hitta en lösning på sina problem.

Personer som har behov av skuldsanering kan få hjälp med ansökan samt omprövning och överklagan av beslut. Budget- och skuldrådgivaren ger stöd under hela skuldsaneringsförfarandet och kan hjälpa till att förhandla fram nya betalningsvillkor hos fordringsägare och räkna fram realistiska betalningsförslag vid en frivillig överenskommelse.

12.3. Dagverksamhet – Gnistan

Gnistans dagverksamhet riktar sig till dem som har en psykisk funktionsnedsättning och som har behov av social gemenskap, stimulans och meningsfulla aktiviteter. Till Gnistan kan den enskilde komma för att umgås och delta i de aktiviteter som anordnas. Dagverksamhet kan underlätta vardagen för den enskilde genom att skapa struktur och syftar också till att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering.

12.4. Hemvaktmästare

Äldre som har fyllt 67 år och som bor i ordinärt boende eller på servicehus, med eller utan hemtjänst, kan få hjälp med enklare vardagssysslor via kommunens hemvaktmästare. Tjänsten är avgiftsfri och omfattar vardagssysslor som kan vara riskfyllda för den äldre.

12.5. Möteshuset

Till Möteshuset kan den enskilde vända sig för att få råd och stöd i alla frågor på socialtjänstens område, exempelvis rörande föräldraskap, alkohol och droger eller svårigheter i relationer. Resurs- och behandlingsteam på mottagnings- och utredningsavdelningen har som del i uppdraget en lågtröskelverksamhet på Möteshuset som erbjuder den enskilde upp till fem samtal innan myndighetsbeslut krävs. Här arrangeras också gruppverksamheter utifrån de behov som uttrycks av enskilda, myndighetens handläggare eller andra yrkesverksamma.

12.6. Stöd i föräldrarollen

Familjecentralens kurator arbetar förebyggande med föräldrar som väntar barn och familjer med barn i åldern 0-6 år. Kurators roll är flexibel och anpassas efter varje familjs behov och situation, allt från samtal till mer praktiskt stöd. Familjecentralen erbjuder ICPD och ACT utbildningar.

12.7. Syn- och hörselinstruktör

Den som har nedsatt syn eller hörsel kan genom hembesök eller telefonrådgivning få hjälp av en syn- och hörselinstruktör för att klara vardagen bättre.

12.8. Träffpunkter och öppna mötesplatser – för äldre

Träffpunkter och andra öppna mötesplatser för äldre erbjuder gemenskap och sociala aktiviteter och finns i alla kommundelar. Att delta i verksamheterna kan vara ett bra sätt att bryta isolering och få gemenskap med andra. Träffpunkterna är öppna för äldre och syftet med verksamheten är att tillgodose meningsfullhet och gemenskap.

12.9. Öppen förskola för barnfamiljer

Familjecentralen i Tanumshede erbjuder öppen förskola till barnfamiljer med barn i åldern 0-6 år. Öppna förskolan erbjuder en pedagogisk gruppverksamhet och kan samtidigt ge föräldrar stöd i föräldrarollen. Familjecentralen arrangerar föräldragrupper utifrån behov och efterfrågan.

13. Lëshänvisningar - lagar och författningar

- Förvaltningslagen (2017:900)
- Föräldrabalken (1949:381)
- Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)
- Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
- Lagen om mottagande av asylsökande med flera (1994:137)
- Nationellt kunskapsstöd för god palliativ vård i livets slutskede - Vägledning, rekommendationer och indikatorer - Stöd för styrning och ledning (2013-06-04)
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah (SOSFS 2011:5)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer(SOSFS 2014:4)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende (HSLF-FS

- 2016:55)
- Socialstyrelsen Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, Artikelnummer: 2015-1-10| Publicerad: 2015-01-01

14. Övrigt

- Barnombudsmannen
- Inspektionen för vård och omsorg, IVO
- Länsstyrelsen
- Migrationsverket
- Socialstyrelsen
Kunskapsguiden
- Nationellt kompetenscentrum
anhöriga, NKA